№ 128. СУББОТА 9 Ноября. 9 Listopada. SOBOTA № 128.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ
по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna:
W Wilnie. rs 10
Z przesyłką — 12
Półroczna:
W Wilnie . — 5
Z przesyłką. — 6

Kwartalna:
W Wilnie . — 3
Z przesyłką. — 3 k. 50
Miesięczna . — 1
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI
we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть оффиціальная: С.-Петербургъ. — Телеграфическія и подробн. я изв. о военныхъ дѣйствіяхъ. — Высоч. приказы.— Назначенія.

Часть неоффиціальная. Вильно.—Выдержки изъ русскихъ газетъ.

Заграничныя извѣстія: Телеграфическія депеши.

Литературный отдѣлъ: Текущія извѣстія. — Земледѣлч. обозрѣніе.—Письмо изъ Парижа.—Смѣсь.—Объявленія.

Часть Оффиціальная

С.-Петербургъ, 7 ноября.

Вчера, въ понедѣльникъ, 4 ноября, въ 12 часовъ утра, произведенъ былъ Высочайшій смотръ, на Марсовомъ полѣ, слѣдующимъ войскамъ, *пѣхотѣ:* 1 и 3 баталіонамъ л.-гв. преображенскаго, л.-гв. измайловскому, гатчинскому полкамъ и 2-й гвардейской пѣхотной дивизіи, л.-гв. саперному баталіону, гвардейскому экипажу, гальванической ротѣ, учебному пѣхотному баталіону, морской ротѣ; *кавалеріи:* собственному Его Величества конвою, 1-й гвардейской кавалерійской дивизіи, полкамъ л.-гв. конно-гренадерскому, драгунскому, уланскому и гусарскому Его Величества, учебному кавалерійскому эскадрону, л.-гв. жандармскому эскадрону; *артиллеріи:* л.-гв. 1-й и 2-й артиллерійскимъ бригадамъ, учебной пѣшей батареѣ, л.-гв. батарейной конной батареѣ, л.-гв. нарѣзной N 1 и облегченной N 2-й коннымъ батареямъ, л.-гв. донской казачьей батареѣ, учебной конной батареѣ и образцовому казачьему дивизіону.

Всего въ строю находилось $23\frac{1}{2}$ баталіона, 41 эскадроновъ и $12\frac{1}{2}$ батарей.

Къ $11\frac{3}{4}$ часамъ утра войска выстроены были на Марсовомъ полѣ, фронтомъ къ Лѣтнему саду, въ пять линій. ГОСУДАРЪ ИМПЕРАТОРЪ изволилъ прибыть на Марсово поле въ 12 часовъ. Привѣтствуя войска, изъ которыхъ большая часть еще такъ недавно участвовала въ дѣйствіяхъ противъ польскихъ мятежниковъ. ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО благодарилъ части, возвратившіяся изъ Виленскаго округа, за ихъ молодецкую службу. Послѣ объѣзда ГОСУДАРЕМЪ ИМПЕРАТОРОМЪ всѣхъ линій, войска прошли мимо ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА церемоніяльнымъ маршемъ.

Въ 4 ч. къ Высочайшему обѣденному столу были приглашены всѣ офицеры л.-гв. преображенскаго, л.-гв. уланскаго ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА и лейбъ драгунскаго полковъ. За обѣдомъ передъ тостомъ въ честь гвардіи ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ еще разъ изволилъ милостиво благодарить полки за ихъ во всѣхъ отношеніяхъ примѣрную, молодецкую службу.

Офицеры прочихъ полковъ 1-й гвардейской пѣхотной дивизіи имѣютъ быть приглашены къ Высочайшему столу на пятницу 8 ноября. (Рус. Инв. N 244).

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Вильно, 2-го ноября.

Отрядъ подполковника Карпова, 30 октября, настигъ, близъ д. Даршишки, шайку Людкевича, изъ 92 конныхъ и уничтожилъ ее; убитыхъ ихъ шайки 59 человѣкъ, въ числѣ ихъ и Людкевичъ; взято въ плѣнъ 7 человѣкъ; отбито войсками: 51 ружье, 14 пистолетовъ и 70 лошадей съ сѣдлами; съ нашей стороны 2 ранены. (Рус. Инв. Н. 243)

Въ дополненіе къ извѣстіямъ о вторженіи мятежническихъ шаекъ изъ Галиціи въ Волынскую губернію, мы получили еще слѣдующія свѣдѣнія: вторгнувшаяся изъ Галиціи, 20 октября, шайка Рошбрюна, при которой былъ Крукъ, имѣла намѣреніе перейти въ Царство; но по занятіи переправы у Пясечно аремя ротами, высланными изъ Долгобычева, бросилась кратчайшимъ путемъ въ Порѣцкъ. 22 октября, по прибытіи къ этому пункту отряда полковника Цитлядзева, мятежники отступили къ границѣ; а какъ въ это время австрійцы успѣли уже занять границу, то шайка должна была принять бой, окончившійся, съ прибытіемъ нашей пѣхоты, бѣгствомъ мятежниковъ за пограничную черту. Въ шайкѣ было 1,200 пѣхоты Комаровскаго и Сенькевича, 300 кавалеріи: уланы—Развадовскаго, драгуны—Обертинскаго, жандармы — Валовича и фурштаты, а также 100 зуавовъ Дебрюкса, Австрійцами обезоружено 500 чел.; тѣхъ, которые не слагали оружія, австрійцы преслѣдовали выстрѣлами. Убитыхъ и раненыхъ у мятежниковъ весьма много. У насъ ранено 7 рядовыхъ и контуженъ войсковой старшина Дьяковъ. 2-го ноября, 60 конныхъ мятежниковъ перешли Бугъ, у мельницы по дорогѣ въ Рымачи, повѣсили корчемнаго стражника, сожгли домъ сотскаго въ Вулкѣ и обратно перешли Бугъ въ Забружьи, спасаясь отъ преслѣдованія эскадрона драгунъ; настигнувшій ихъ казачій разъѣздъ отбилъ у нихъ одну лошадь. (Р. Инв. N. 200)

— Высочайшимъ приказомъ по военному вѣдомству, 20 октября, назначены: командиръ кіевскаго инженернаго округа, генералъ-маіоръ БУРМАНЪ 2-й—начальникомъ инженеровъ кіевскаго военнаго округа; командиръ лифляндскаго инженернаго округа, генералъ-маіоръ БИРШЕРТЪ— начальникомъ инженеровъ виленскаго военнаго округа; виленскаго баталіона внутренней стражи, маіоръ МИХАЙЛОВСКІЙ— командующимъ этимъ баталіономъ, съ зачисленіемъ по армейской пѣхотѣ, на мѣсто состоящаго по оной полковника САРАНЧОВА.

— Высочайшимъ приказомъ по военному вѣдомству 31 октяб𝑟я, производится за отличіе по службѣ состоящій для особыхъ порученій при командирѣ отдѣльнаго корпуса внутренней стражи генералъ-маіоръ СОБОЛЕВСКІЙ 1-й — въ генералъ-лейтенанты, съ назначеніемъ начальникомъ 28-й пѣхотной дивизіи. (Р. Инв. N. 244)

— 2-го ноября, въ 10 часовъ утра, въ Варшавѣ, во рву цитадели разстрѣлянъ за государственную измѣну, бывшій студентъ *Трушинскій*, (сынъ жандармскаго подполковника). (Р. Инв. N. 244)

— Г. главнымъ начальникомъ края, уѣздные предводители дворянства: Чериковскій—КОСТРОВИЦКІЙ, Горѣцкій—ВАСИЛЕВСКІЙ и Оршанскій — князь ЛЮБОМИРСКІЙ уволены отъ занимаемыхъ ими должностей, послѣдній—по поданному имъ прошенію объ увольненіи отъ службы, а утверждены уѣздными предводителями дворянства: Чериковскимъ—мировой посредникъ того уѣзда, коллежскій секретарь БЕНКЕНДОРФЪ, Горѣцкимъ—князь Алексѣй ДУНДУКОВЪ-КОРСАКОВЪ, Могилевскимъ—исправлявшій эту должность членъ губернскаго по крестьянскимъ дѣламъ присутствія КОРОЛЬКО, съ оставленіемъ его при должности члена того присутствія. (Мог. губ. вѣд. N. 78)

— Постновленіями Вилен. губернскаго правленія, архиваріусъ Дисненскаго уѣзднаго суда губ. секр. ОНОШКО, уволенъ отъ должности, а на его мѣсто назначенъ рег. тогожъ суда КОСCИНСКІЙ; приставъ 1-го стана Дисненскаго уѣзда подпоручикъ ДЕЛИНЪ уволенъ отъ сей должности, а на его мѣсто опредѣленъ атставной поручикъ ЛАВРОВЪ; ис. д. судебнаго слѣдователя г. Вильно отставной подпоручикъ ОЛЕНИНЪ уволенъ отъ службы и назначенъ на его мѣсто исправ. долж. судебнаго слѣдователя приставъ 2-й части г. Вильно кол. секр. КРЖИВОБЛОЦКІЙ, на мѣсто же сего послѣдняго опредѣленъ приставомъ 2 части поручикъ ЛУТОВИНОВЪ; помощники: казначея губ. правленія тит. сов. ВЕРСОЦКІЙ и столоначальника кол. секр. МИХНЕВИЧЪ уволены отъ настоящихъ должностей, съ оставленіемъ въ штатѣ правленія, а на ихъ мѣста опредѣлены помощниками: казначея Владиміръ ДОБРОМЫСЛОВЪ и столоначальника кол. рег. МѢДНИКОВЪ.

ЧАСТЬ НЕОФФИЦІАЛЬНАЯ.

ВИЛЬНО.

Въ минувшее воскресенье 3 ноября, въ 12 ч. ночи, Ея Императорское Высочество Великая Княгиня Елена Павловна, изволила проѣзжать чрезъ Вильно на обратномъ пути изъ за границы въ С. Петербургъ. На дебаркадерѣ Ея Высочество встрѣчена была г. главнымъ начальникомъ края и многими высшими военными и гражданскими чинами. Выйдя изъ вагона, Ея Высочество отправилась въ приготевленные покои и здѣсь изволила кушать чай, проведя болѣе получаса въ бесѣдѣ съ г. главнымъ начальникомъ края и удостоивъ милостиваго вниманія всѣхъ имѣвшихъ честь представляться Ея Высочеству.

Вчера, 8 ноября, въ день св. Архистратига Михаила, по случаю именинъ г. главнаго начальника края, Михаила Николаевича Муравьева, многочисленное собраніе разныхъ сословій и званій наполнило большую залу дворца, для принесенія его высокопревосходительству поздравленія и заявленія чувствъ живѣйшей благодарности и преданности. Здѣсь были всѣ военные и гражданскіе чиновники, губернскіе предводители дворянства: Виленской, Гродненской и Ковенской губерній, съ уѣздными предводителями и дворянами; Виленскій капитулъ, а равно духовенство другихъ исповѣданій, Виленское купечество, представители другихъ городскихъ и сельскихъ сословій, изъ разныхъ губерній. Причемъ особыя депутаціи, отъ дворянства Пружанскаго уѣзда, а также Пружанскихъ мѣщанскихъ христіанскаго и еврейскаго обществъ, отъ разныхъ волостей временно-обязанныхъ крестьянъ и сельскихъ обществъ казенныхъ крестьянъ— поднесли его высокопревосходительству поздравительныя письма; волостные же старшины и сельскіе старшины отъ разныхъ крестьянскихъ обществъ Гродненскаго уѣзда, поднесли икону св. Архистратига Михаила, отличной работы и въ богатой оправѣ. Икона эта выписана ими (отъ извѣстнаго фабриканта Сазикова) по приговору восьми сельскихъ обществъ, на счетъ всѣхъ крестьянъ.

Его Высокопревосходительство благосклонно принявъ всѣхъ представлявшихся, благодарилъ каждую изъ отдѣльныхъ корпорацій за поздравленія и заявленныя ими чувства. Потомъ, почти всѣ присутствующіе, отправились въ дворцовую церковь, гдѣ совершены были литургія и молебствіе.

Въ продолженіи утра посѣтилъ г. главнаго начальника края Высокопреосвященный Іосифъ, митрополитъ Литовскій и Виленскій, съ почетнѣйшими лицами духовенства.

Въ этотъ день М. Н. Муравьевъ получилъ изъ разныхъ мѣстъ Россіи, отъ разныхъ сословій и многихъ частныхъ лицъ поздравленія и заявленія особеннаго сочувствія къ его многознаменательной дѣятельности. Изъ Петербурга получено превосходнѣйшей работы изображеніе Архистратига Михаила, сдѣланное изъ серебра, горельефомъ, при письмѣ, за подписью 80 лицъ, уполномочившихъ камеръ-юнкера Шевича представить Михаилу Николаевичу сей образъ и ихъ поздравленіе.

TREŚĆ

Część urzędowa. St.-Petersburg.—Telegraficzne i szczegół. wiad. o działaniach wojen.— Najwyższe rozkazy, mianowania.—

Część nieurzędowa. Wilno.— Wyjątki z gazet rossyjskich.

Wiadomości zagraniczne: Depesze telegraficzne.

Dział literacki. Bob-Rek.—Wiadomości bieżące.— Przegląd rolniczy.—List z Paryża.—Rozmaitości.—Ogłoszenia.

Część Urzędowa.

St. Petersburg, 7 listopada.

Wczoraj w poniedziałek 4 listopada, o 12 godzinie z rana odbył się Najwyższy przegląd na polu Marsowém następnych wojsk, piechoty: 1 i 3 bataljonu l. gw. preobrażeńskiego, l. gw. izmajłowskiego, gatczyńskiego pułków i 2-éj gwardyjskiéj pieszéj dywizji, l. gw. bataljonu saperów, gwardyjskiego ekwipażu, galwanicznéj roty, naukowego pieszego bataljonu, morskiéj roty; kawalerji: własnéj JEGO CESARSKIEJ MOSCI eskorty, 1-éj gwardyjskiéj dywizji kawalerji, pułków l. gw. konno grenadjerskiego, dragońskiego, ułańskiego i huzarskiego JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, naukowego szwadronu kawalerji, l. gw. żandarmskiego szwadronu; artylerji: l. gw. 1-éj i 2-éj artyleryjskich brygad, naukowéj pieszéj baterji, l. gw. bateryjnéj konnéj baterji, l. gw. gwintowanéj N. 1 i lekkiéj N. 2 konnych baterij, l. gw. dońskiéj kozaczéj baterji, naukowéj konnéj baterji i wzorowego kozaczego dywizjonu.

Razem we froncie znajdowało się $23\frac{1}{2}$ bataljonów, 41 szwadronów i $12\frac{1}{2}$ baterij.

Do $11\frac{3}{4}$ godziny z rana wojska były uszykowane na polu Marsowém, frontem do Letniego ogrodu, w pięć linij. CESARZ JEGO MOŚĆ raczył przybyć na pole Marsowe o 12 godz. Pozdrawiając wojska, z których większa część tak niedawno jeszcze brała udział w działaniach przeciw polskim powstańcom, JEGO CESARSKA MOŚĆ dziękował częściom, które wróciły z wileńskiego okręgu wojennego, za ich dzielną służbę. Po objeździe przez Najjaśniejszego Pana wszystkich linij, wojska przeszły mimo JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ceremonjalnym marszem.

O 4 godz. na Najwyższy obiad zostali wezwani wszyscy oficerowie l. gw. preobrażeńskiego, l. gw. ułańskiego JEGO CESARSKIEJ MOŚCI i lejb dragońskiego pułków. Przy obiedzie przed toastem na cześć gwardji CESARZ JEGO MOŚĆ jeszcze raz miłościwie raczył dziękować pułkom, za ich pod każdym względem przykładną i dzielną służbę.

Oficerowie dalszych pułków 1-éj gwardyjskiéj pieszéj dywizji mają otrzymać wezwanie do Cesarskiego stołu w piątek 8 listopada. (Inw. Ros.)

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Wilno 2 listopada. Oddział podpułkownika Karpowa, 30 października, doścignął koło wsi Darszyszki, bandę Ludkiewicza z 92 konnych i zniszczył ją; zabito z téj bandy 59, w których liczbie i Ludkiewicza, wzięto w niewolę 7 ludzi; wojska odebrały: 51 fuzij, 14 pistoletów i 70 koni z siodłami; z naszéj strony rannych 2.

— W dopełnieniu wiadomości o wtargnięciu band powstańczych z Galicji do Wołyńskiéj gubernji, otrzymaliśmy jeszcze następne wiadomości: banda Rochebrun'a, która przeszła z Galicji 20 października, przy któréj był Kruk, zamierzała przejść do Królestwa, lecz po zajęciu przeprawy pod Piasecznem przez trzy roty wysłane z Dołhobyczewa, rzuciła się krótszą drogą do Porycka. D. 22 października, po przybyciu do tego punktu oddziału pułkownika Cytladziewa, powstańcy cofnęli się ku granicy, a ponieważ wtedy już Austrjacy zajęli granicę, więc banda musiała przyjąć bitwę, która skończyła się za przybyciem naszéj piechoty ucieczką powstańców za linję graniczną. W bandzie było 1200 piechoty Komorowskiego i Sienkiewicza, 300 jazdy: ułani Rozwadowskiego, dragoni Obertyńskiego, żandarmi Wałowicza i obozy, oraz 100 zuawów Debriuksa. Austrjacy rozbroili 500 ludzi; tych którzy nie składali broni, Austrjacy ścigali wystrzałami. Zabitych i rannych u powstańców bardzo wielu. U nas raniono 7 żołnierzy i kontuzjowany starszyna wojskowy Djakow. D. 2 listopada, 60 konnych powstańców przeszło przez Bug pod młynem w kierunku ku Rymacze, powiesili karczemnego stróża, spalili dom setnika w Wólce i nazad przeszli przez Bug w Zabruczu, ratując się od ścigania szwadronu dragonów; rozjazd kozaczy ich doścignął i odbił im jednego konia. (Inw. ros.)

— Najwyższym rozkazem do zarządu wojskowego 20 października mianowani zostali dowódca kijowskiego okręgu inżynierów jenerał-major BURMAN 2-gi—naczelnikiem inżynierów kijowskiego okręgu wojennego: dowódca liflandzkiego okręgu inżynierów jenerał-major BIRSZERT — naczelnikiem inżynierów wileńskiego okręgu wojennego; wileńskiego bataljonu straży wewnętrznéj major MICHAJŁOWSKI—dowodzącym tymże bataljonem, z zaliczeniem do piechoty armji, na miejsce zostającego w onéj pułkownika SARANCZOWA.

—Przez Najwyższy rozkaz w wydz. wojen. z 31 października: zostający dla szczególnych poleceń przy dowódcy oddzielnego korpusu straży wewnętrznéj jenerał-major SOBOLEWSKI 1-szy mianuje się za odznaczenie się w służbie jenerał-porucznikiem z przeznaczeniem naczelnikiem 28-éj pieszéj dywizji. (Inw. ross.)

— 2-go listopada, o 10 godzinie z rana, w Warszawie w rowie cytadeli rozstrzelany został za zdradę stanu były student Truszyński (syn podpułkownika żandarmskiego). (Inw. Ros.)

— P. główny naczelnik kraju uwolnił od obowiązków marszałków szlachty: Czyrykowskiego—KOSTROWICKIEGO, Horeckiego—WASILEWSKIEGO i Orszańskiego—księcia LUBOMIRSKIEGO, ostatniego w skutek własnéj jego o to prośby, a zatwierdził na marszałków szlachty powiatowych: Czerykowskiego—pośrednika pojednawczego tegoż powiatu sekretarza kollegjalnego BENKENDORFA, Horeckiego—księcia Aleksego DUNDUKOWA-KORSAKOWA; Mohylewskiego—pełniącego ten okowiązek członka gubernjalnego do spraw włościańskich urzędu KOROLKO, z pozostawieniem go przy obowiązku członka tegoż urzędu. (Moh. gub. wiad.)

— Przez postanowienia wileńskiego rządu gubernjalnego: archiwista dziśnieńskiego sądu powiatowego sekr. gub. ONOSZKO, uwalnia się od obowiązku, a na jego miejsce mianuje się regestrator tegoż sądu KOSIŃSKI; prystaw 1-go cyrkułu powiatu dziśnieńskiego podporucznik DELING, uwalnia się, a na jego miejsce wstępuje porucznik ŁAWROW; p. o. instruktora sądowego w m. Wilnie podpor. OLENIN, uwalnia się, a na jego miejsce wstępuje p. o. sądowego instruktora prystaw 2-éj części m. Wilna sekr. kol. KRZYWORŁOCKI, a na miejsce tego ostatniego mianowany prystawem 2-éj części porucznik ŁUTOWINOW; pomocnik kassjera tegoż rządu rad. hon. WERSOCKI i naczelnik stołu sekr. kol. MICHNIEWICZ zostali uwolnieni od obowiązków, z pozostaniem w etacie rządu, a na ich miejsca mianowano pomocnikami: kassjera Włodzimierza DOBROMYSŁOWA i naczelnika stołu reg. kol. MIEDNIKOWA.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

WILNO.

W przeszłą niedzielę 3 listop. o godz. 12 w nocy, Jéj Cesarska Wysokość Wielka Księża Helena Pawłowna raczyła przejechać przez Wilno w powrócie z zagranicy do Petersburga. Na debarkaderze Jéj Wysokość spotkaną została przez p. głównego naczelnika kraju i wielu wyższych wojennych i cywilnych urzędników. Opuściwszy wagon, Jéj Wysokość udała się do przygotowanych pokojów i tam raczyła pić herbatę, spędziwszy więcéj niż pół godziny na rozmowie z p. głównym naczelnikiem kraju i zaszczyciwszy łaskawą uwagą wszystkich mających honor być przedstawionymi Jéj Wysokości.

Wczoraj, 8 listopada, w dzień św. archanioła Michała, z okoliczności imienin p. głównego naczelnika kraju, Michała Mikołajewicza Murawjewa, liczne zgromadzenie rozmaitych stanów i powołań zebrało się w wielkiéj sali pałacu dla złożenia Jego Excellencji powinszowań i wynurzenia uczuć najżywszéj wdzięczności i życzliwości. Znajdowali się tam wszyscy wojskowi i cywilni urzędnicy, gubernjalni marszałkowie szlachty Wileńskiéj, Grodzieńskiéj i Kowieńskiéj gubernji z powiatowymi marszałkami i szlachtą, kapituła Wileńska, jak również duchowieństwo wszystkich innych wyznań, Wileńskie kupiectwo, reprezentanci innych miejskich i wiejskich stanów z rozmaitych gubernij. Przyczém osóbne deputacje od szlachty powiatu Prużańskiego oraz od Prużańskich gmin mieszczańskich, chrześcijańskiéj i żydowskiéj, od różnych gmin czasowo-obowiązkowych włościan i wiejskich gromad skarbowych włościan—złożyły Jego Excellencji winszujące listy; starszyny zaś gminowi i wiejscy różnych włościańskich gromad powiatu grodzieńskiego ofiarowali obraz św. Michała Archanioła wytwornéj roboty i w bogatéj oprawie. Obraz ten wypisany był przez nich (od znanego fabrykanta Sazikowa) wedle uchwały ośmiu gromad wiejskich, na rachunek wszystkich włościan.

Jego Excellencja, życzliwie przyjąwszy wszystkich, którzy się przedstawiali, dziękował każdéj osóbnéj korporacji za powinszowania i wynurzone przez nich uczucia. Potém wszyscy prawie obecni udali się do cerkwi pałacowéj, gdzie odprawiona była msza i nabożeństwo.

Rano odwiedził p. głównego naczelnika kraju Jego Eminencja Józef metropolita litewski i wileński z dostojniejszemi osobami duchowieństwa.

W tym dniu M. M. Murawjew odebrał z rozmaitych miejsc Rossji, od różnych stanów i wielu osób prywatnych powinszowania i oświadczenia szczególniejszego współczucia dla jego wielce odznaczającéj się działalności. Z Petersburga przysłano najśliczniejszéj roboty wyobrażenie Archanioła Michała wykonane ze srebra w wypukło-rzeźbie, przy liście za podpisem 80 osób, które upoważniły kamerjunkra Szewicza do złożenia Michałowi Mikołajewiczowi tego obrazu i ich powinszowań.

При видѣ этаго общаго сочувствія, невольно вспоминается еще такъ недавнее время, когда весь край объятъ былъ пламенемъ необузданнаго своеволія, когда законъ и правда были попираемы всеобщей неурядицей, когда общество прійдя въ совершенное растлѣніе, лишилось гражданскихъ доблестей и многіе, противъ собственныхъ убѣжденій преклонились предъ агитаторами анархіи, когда честный гражданинъ и мирный поселянинъ ежеминутно должны были опасаться за жизнь и свое достояніе.

Но дѣло умиротворенія уже совершилось. Край уже вступилъ на благодатную стезю законности, порядка и чести. Анархія обуздана, крамола попрана. Не днями, но часами возстановлялись порядокъ и законность, и полагались прочныя начала будущаго благоденствія страны.

И въ Вильнѣ, люди преданные долгу и чести, горячо сочувствующіе дѣлу умиротворенія, пожелали, въ день Ангела Михаила Николаевича Муравьева, открыто и гласно заявить свою благодарность, свое уваженіе. Съ этою цѣлію подано письмо къ г. начальнику губерніи С. Ф. Панютину, въ коемъ лица духовнаго, военнаго и гражданскаго вѣдомствъ и вообще всѣ здѣшніе русскіе, изъявляютъ желаніе воздвигнуть въ Вильно на мѣстѣ, которое будетъ указано Его Высокопревосходительствомъ, православную церковь, во имя Архангела Михаила, чтобы въ этой церкви постоянно приносились молитвы за долгоденствіе Михаила Николаевича и совершалось поминовеніе о всѣхъ павшихъ при усмиреніи мятежа, и потому просятъ исходатайствовать разрѣшеніе на открытіе подписки.

Письмо къ М. Н. Муравьеву, при которомъ препровожденъ изъ С.-Петербурга образъ.

,,Глубоко сочувствуя подвигамъ вашимъ на сохраненіе спокойствія, чести и единства любезнаго отечества, мы просимъ васъ принять, ко дню вашего Ангела, изображеніе Архистратига Михаила, съ надписью на образѣ словъ, изъ напутственнаго вамъ письма преосвященнаго Филарета, митрополита московскаго: ,,Твое Имя-Побѣда.“

Искренно желаемъ вамъ утѣшенія увидѣть, что успокоенный вами край, возвратилъ себѣ, еще подъ управленіемъ вашимъ, свойственный ему исконный, русскій складъ, безвозвратно отбросивъ пришлыя начала, вредящія естественному строю его народной жизни.“ *(Слѣдуютъ подписи 80 лицъ).*

— Въ ,,Крестовой газетѣ“ пишутъ: ,,Приглашеніе императора французовъ короля Вильгельма I на конгресъ, созываемый въ Парижѣ, уже нѣсколько дней находится въ рукахъ французскаго посланника при берлинскомъ дворѣ, барона Талейрана, и, какъ мы слышали, будетъ представлено королю тотчасъ же по его возвращеніи. Но такъ какъ это приглашеніе считается только предварительнымъ, то надобно считать и весь вызовъ къ участію на конгресѣ только *предварительнымъ.* Вообще, положеніе вопроса о конгресѣ нисколько не измѣнилось, и по статьямъ официіальныхъ газетъ видно, что прусское правительство еще обдумываетъ предложеніе Франціи. Хотя въ подобныхъ важныхъ случаяхъ никто не торопился, но ни одна изъ великихъ державъ не прислала еще своего согласія на конгресъ. Всѣ ожидаютъ рѣшенія англійскаго кабинета по этому вопросу.“

— Относительно согласія Австріи также нѣтъ положительныхъ свѣдѣній. Вѣнская ,,Пресса“ завѣряетъ, однако, что императоръ Францъ-Іосифъ приметъ приглашеніе, но съ условіемъ, чтобы совершившіеся факты были признаны. ,,Такое условіе“, полагаетъ ,,le Nord“, ,,равнозначительно отказу, потому что оно требуетъ сохраненія того зданія, за перестройку котораго желаетъ приняться императоръ французовъ.“

— Послано приглашеніе на конгресъ и къ турецкому султану.

— Парижскій корреспондентъ ,,Крестовой Газеты“ пишетъ: ,,Въ здѣшнихъ дипломатическихъ и политическихъ кругахъ преобладаетъ мнѣніе, что рѣчь Наполеона объясняется желаніемъ его избавить Францію отъ изолированнаго положенія, въ какое она можетъ попасть. Онъ понимаетъ, что дѣйствіе, какъ втроемъ, такъ и вдвоемъ, невозможно. Послѣ неудачнаго дипломатическаго похода, императору ничего не оставалось, какъ взяться за революціонную програму и, чтобъ придать себѣ сначала видъ миротворца, предложить конгресъ, въ осуществленіе котораго онъ самъ не вѣритъ.“

(Голосъ N. 291)

— Парижскій корреспондентъ ,,National-Zeitung“ извѣщаетъ, что рѣчь императора Наполеона подѣйствовала на дипломатію успокоительнѣе, чѣмъ на биржу. Въ предложеніи конгреса парижскіе дипломаты видятъ ловкій выходъ изъ неловкостей французской политики по польскому вопросу. Сильныя слова, сказанныя о Россіи, по ихъ мнѣнію, не ставятъ эту державу въ особенно затруднительное положеніе, а между тѣмъ, для польскаго вопроса найдено теперь новое поле, гдѣ можно разгуляться дипломатамъ, пока дѣло фактически не придетъ къ концу. Къ той же увертке понудило императора желаніе удовлетворить оппозицію новаго законодательнаго корпуса. Какъ бы то ни было, императоръ и теперь намѣренъ остерегаться отождествленія своей политики съ революціонною пропагандою и превращенія прежнихъ союзниковъ въ враждебную противъ себя коалицію.

(ГолосъN. 288)

— Парижскій корреспондентъ ,,Kreuz-Zeitung“ пишетъ слѣдующее: ,,Если правда, какъ увѣряли многія газеты, что русская дипломатія очень спокойно ждала тронной рѣчи, то она была совершенно права. Польскій вопросъ, какъ предметъ международныхъ переговоровъ, пересталъ существовать, а съ тѣмъ вмѣстѣ пропала и любимая идея г. Друэна-де-Люи—*общаго дѣйствія* державъ. Россія вышла побѣдительницею изъ восьмимѣсячнаго дипломатическаго похода, и противнику ея оставалось только неисполнимое желаніе превратить этотъ походъ въ европейскій вопросъ. Тронная рѣчь его далеко немиролюбива. ,,Конгресъ или война!“— вотъ дилема Наполеона III; а какъ онъ очень хорошо знаетъ, что конгресъ передъ войною невозможенъ, то, значитъ, война составляетъ истинную его цѣль. Упрекъ дѣлаемый имъ Россіи, что она попираетъ ногами трактаты 1815 года, равно ничего не значитъ, потому что за минуту передъ тѣмъ онъ объявилъ съ самодовольствомъ, что трактаты эти не существуютъ. Но замѣчательно — и это очень хорошо поймутъ въ Лондонѣ и Вѣнѣ—что онъ не скрываетъ своего соболѣзнованія о потерѣ дружбы Россіи, и на нее же ссылается при предложеніи конгреса, говоря, что ,,кто не объявитъ своей готовности на этотъ съѣздъ, тотъ имѣетъ тайные замыслы, боящіеся дневнаго свѣта.“ Это очень ясно. Все прочее фразы. Но если германскія правительства не успѣютъ согласиться между собою и Россіею, покуда императоръ Наполеонъ не успѣетъ самъ примириться съ санктпетербургскимъ дворомъ, то они узнаютъ тогда все значеніе словъ: ,,трактаты съ 1815 года не существуютъ болѣе.“ (Гол. N. 288)

— ,,Morning-Herald“ говоритъ, что, судя по рѣчи, ,,войны весною не будетъ.“ Не вина императора, что его замѣчательный проектъ не примутъ нѣкоторыя державы, изъ-за своего эгоистическаго честолюбія. Онъ еще разъ показалъ, что стоитъ во главѣ современныхъ идей. Онъ доказалъ весьма логически, что Франція не можетъ завести войны, потому что Россія мало безпокоится о трактатахъ, когда дѣло идетъ объ угрозѣ существованію Россіи со стороны вооруженнаго мятежа. Конгресъ вполнѣ и безъ опасности замѣнилъ бы кампанію на берегахъ Вислы, и мы желаемъ идеѣ императора всевозможнаго успѣха. Но не вѣримъ въ осуществленіе этой идеи. Наполеонъ III не имѣлъ побужденій любить трактаты 1815 года. Съ его точки зрѣнія, они ненавистны и стѣснительны; но есть другіе государи, которые, въ разныя эпохи, находили въ этихъ трактатахъ свой якорь спасенія, и они то не согласятся отказаться отъ нихъ. Измѣнить трактаты не значитъ написать новые. Если бы всѣ согласились на уступки конгреса, Европа вступила бы въ золотой вѣкъ.“ Эти уступки, по мнѣнію ,,Morning-Herald“, состоятъ въ томъ, что Франція отказалась отъ своихъ замысловъ на Рейнъ и Бельгію, возвратила бы Италіи Ниццу и Савойю; Англія должна вручить Пьемонту—Мальту, Испаніи—Гибралтаръ, Германіи—Гельголандъ; Австрія—отказаться отъ Венеціи и Галиціи, Россія—отъ Польши.

— ,,Sun“ говоритъ, что своею рѣчью Наполеонъ, вмѣсто объявленія войны Россіи, предлагаетъ конгресъ всему христіанскому міру. Это предложеніе— такое же непрактичное, какъ и двукратное стараніе вмѣшаться въ дѣло воюющихъ сторонъ Америки... Но отказъ на его предложеніе граничитъ съ войною. Если не пойдутъ по пути прогреса, то, рано или поздно, другой путь, неизбѣжно, какъ судьба, приведетъ къ войнѣ. Яснѣе и понятнѣе выразиться нельзя. Но мы не можемъ утверждать, что въ этихъ словахъ заключается угроза; вѣрнѣе сказать, это точное опредѣленіе настоящаго положенія, это изложеніе неизбѣжнаго выбора изъ двухъ (alternative). (Голосъ N. 288)

Въ частной корреспонденціи Русскаго Инвалида: между прочимъ пишутъ изъ Варшавы, отъ 29 октября, Жондъ народовый, понесши въ послѣднее время много крайне чувствительныхъ для него ударовъ и чувствуя постепенное ослабленіе его вліянія, не только не укрощаетъ своего террора, но еще болѣе его усиливтетъ. Послѣднее, впрочемъ, мало ему можетъ пособить— *слишкомъ туго натянутая струна лопается сама собою.* Ужасающій сначала массы терроръ, начинаетъ рождать противодѣйствіе въ тѣхъ же массахъ. Кромѣ значительнаго висса людей всѣхъ классовъ, ищущихъ покровительства нашихъ войскъ, цѣлыя деревни, а въ послѣднее время и города просятъ законное правительство защитить ихъ отъ безчинствъ мятежнисовъ. Въ Варшавѣ получено уже нѣсколько въ этгмъ родѣ просьбъ. Слабость жонда всего сильнѣе обнаруживается въ самой Варшавѣ. Наше прдвительство йочло необходимымъ воспретить всѣмъ жителямъ носить трауръ—какъ ежедневную политическую демонстрацію. 29-го октября уже ни одной женщины не удалось намъ видѣть на варшавскихъ улицахъ въ черномъ платьи, ардстовъ за неисполненіе распоряженія о трауръ почти вовсе не было. Жондъ народовый зналъ хорошо, что такъ будетъ, и потому забхаговременно объявлялъ: что онъ: ,,напоминая женщиамъ о скромносяи въ нарядрхъ, нисколько не обязываетъ ихъ теперь носить *лишь* черныя платья.“ Вслѣдствіе этого здѣшнія патріотки, предвидя неудовольствія, ожидающія ихъ въ случаѣ упорства къ траурной одеждѣ и желая показать, что онѣ дѣлаютъ лишь угодное жонду, а не волѣ законнаго правительства, большею частію, сняли трауръ еще до срока, т. е. ранѣе 29 октября,

8-го октября, въ 10 часовъ ночи, прибыла въ м, Пинчевъ (помѣстіе маркиза Велепольскаго) въ неизвѣстномъ числѣ конная банда мятежниковъ. подъ командою Януша либо Хмѣльницкаго (съ точностію неизвѣстно), и заарестованъ мѣстныхъ: бургомистра, казначея и секретаря магистрата, приказала призвать лавниковъ (членовъ городскаго управленія по хозяйственнымъ дѣламъ, выбираемыхъ отъ мѣстнаго городскаго класса) и квартермистровъ (разводчиковъ по военному постою), и послала ихъ съ частью банды къ жителямъ города для насильной ихъ вербовки въ шайку. Такимъ образомъ, мятежники успѣли собрать до 40 человѣкъ—заключивъ ихъ въ зданіе гимназіи; нѣсколькихъ изъ задержанныхъ по ходатайству жителей, отпустили по домамъ какъ семейныхъ, а 30 человѣкъ увезли съ собою, на имѣвшихся при шайкѣ подводахъ и въ 4 часа по полудни уѣхали изъ города по направленію къ мѣстечку Хмѣльнику.

Войтовъ гминъ, въ мѣстахъ, гдѣ нѣтъ нашихъ отрядовъ, мятежники забираютъ въ плѣнъ, сѣкутъ за исполненіе возложенныхъ на нихъ законнымъ правительствомъ обязанностей и угрожаютъ повѣшеніемъ. Въ послѣдніе дни большое впечатлѣніе произвело на здѣшнихъ жителей смерть одного изъ самымъ предпріимчивыхъ и популярныхъ у повстанцевъ начальниковъ, названнаго за особыя услуги народному дѣлу генераломъ, Чаховскаго, подвизавшагося почти все время исключительно въ предѣлахъ радомской губерніи и ускользавшаго отъ самыхъ настойчивыхъ его преслѣдованій нашими отрядами. Какъ говорятъ, пожилой, почти совсѣмъ сѣдой, высокій и статный, спартснскихъ нравовъ и необыкновенно-дѣятельный, Чаховскій умѣлъ снискивать къ себѣ расположеніе *гуляющаго* городскаго мѣщанскаго класса. Жестокости его въ отношеніи нашихъ попадавшихся къ нему плѣнныхъ достаточно извѣстны. Мученическая кончина, по его приговору, полоцкаго пѣхотнаго полка капитана Никифорова и нѣсоольких нашихъ солдатъ, немилосердное цѣлыми десятками истязаніе и вѣшаніе мужиковъ и вообще людей, сколько нибудь заподозрѣнныхъ мятежниками въ сочувствіи къ нашему правительству и т. п. Чаховскій былъ *герой повстанцевъ*—потеря его для нихъ весьма чувствительна и едва ли такъ легко вознаградима. Провидѣніе *не по заслугамъ* послало ему *честную* смерть въ рукопашномъ бою отъ 2-хъ ударовъ шашками, нтнесенныхъ ему екатеринославскаго драгунскаго полка поручиками: Медяновымъ и Ассіевымъ, близъ дер. Кремпа, 25 октября. Уже мертваго привезли Чаховскаго въ Радомъ, гдѣ онъ и похороненъ.

Na widok tego ogólnego współczucia, pomimo woli staje w pamięci tak niedawny jeszcze czas, kiedy cały kraj był objęty płomieniem niepohamowanéj samowoli, kiedy prawo i prawda były zdeptane przez ogólną anarchję, kiedy społeczeństwo przyszedłszy do zupełnego rozprzężenia, straciło cnoty cywilne i wielu, przeciw własnemu przekonaniu, korzyli się przed przewódcami bezrządu, kiedy poczciwy obywatel i spokojny wieśniak co chwila musieli się lękać o życie i mienie swoje.

Sprawa uspokojenia już się dokonała, kraj już wszedł na błogą drogę prawności, porządku i honoru. Anarchja pohamowana, bunt zdeptany. Nie dniami lecz godzinami przywracał się porządek i prawność, i dźwigały się trwałe zasady przyszłéj pomyślności kraju.

I w Wilnie ludzie oddani obowiązkowi i honorowi, gorąco współczujący sprawie uspokojenia, zapragnęli, w dzień imienin Michała Mikołajewicza Murawjewa, otwarcie i głośno wynurzyć swoją wdzięczność i poważanie. W tym celu podano list do p. naczelnika gubernji S. T. Paniutina, w którym osoby ze stanu duchownego, wojskowego i cywilnego i w ogóle wszyscy tutejsi Rossjanie oświadczają chęć wzniesienia w Wilnie na miejscu, które się podoba wskazać Jego Ekscellencji, cerkiew prawosławną pod wezwaniem Michała Archanioła, i żeby w téj cerkwi ciągle odprawiało się nabożeństwo za długie życie Michała Mikołajewicza i żałobne nabożeństwo za wszystkich poległych przy uśmierzeniu powstania, i dla tego proszą o wyjednanie zezwolenia na otworzenie subskrypcji.

List do M. M. Murawjewa, przy którym przesłany został z S.-Petersburga obraz.

,,Głęboko współczując wielkim waszym czynom dla utrzymania spokojności, czci i jedności ukochanéj ojczyzny, prosimy was o przyjęcie, w dniu waszych imenin, wyobrażenia Michała Archanioła, z wypisanemi na obrazie słowami z podróżnego do was listu najprzewielebniejszego Filareta, Metropolity moskiewskiego: ,,Twoje imię— zwycięztwo.“

Szczerze życzymy wam pociechy doczekania się, że uspokojony przez was kraj przywrócił sobie jeszcze pod zarządem waszym właściwy mu dawny rossyjski ustrój, odrzuciwszy bezpowrótnie naleciałe zasady, szkodzące naturalnéj harmonji jego narodowego życia.“ (Następują podpisy 80 osób.)

W ,,Gazecie krzyżowéj“ piszą: ,,Wezwanie cesarza Francuzów do króla Wilhelma I na kongres mający być w Paryżu, już od kilku dni znajduje się w ręku posła francuzkiego przy dworze pruskim, barona Talleyranda, i jak słyszeliśmy będzie przedstawione królowi natychmiast po jego powrócie. Lecz ponieważ to wezwanie uważa się tylko za przedwstępne, należy przeto uważać i całe wezwanie do przybycia na kongres tylko za p r z e d w s t ę p n e. W ogóle stan kwestji nieodmienił się i podług artykułów gazet urzędowych widać, iż rząd pruski jeszcze obmyśla propozycję Francji. Chociaż w podobnych ważnych razach nikt się nieśpieszy, lecz żadne z wielkich mocarstw nieprzysłało jeszcze swego przyzwolenia na kongres. Wszyscy oczekują decyzji angielskiego gabinetu w téj kwestji.“

— Co do zgodzenia się Austrji, również niema pewnych wiadomości. Wiedeńska ,,Presse“ zapewnia jednakże, iż cesarz Franciszek Józef przyjmie wezwanie, lecz z warunkiem, aby fakta spełnione były przyznane. ,,Takowy warunek, mówi ,,le Nord“ jest to samo co odmowa, ponieważ wymaga zachowania téj budowy, do któréj przekształcenia pragnie przystąpić cesarz Francuzów.“

— Posłano też wezwanie na kongres i sułtanowi tureckiemu.

— Paryzki korrespondent ,,Gazety krzyżowéj“ pisze: ,,W tutejszych dyplomatycznych i politycznych kółkach przemaga zdanie, iż mowa Napoleona tłómaczy się jego życzeniem wybawienia Francji od stanu odosobnienia, do jakiego ona przyjść może. On rozumie, iż działanie, tak we troje jako też we dwoje jest niemożebne. Po niepomyślnéj dyplomatycznéj wyprawie, cesarzowi nic niepozostawało, jak tylko chwycić się rewolucyjnego programatu i żeby nadać sobie z początku pozor twórcy pokoju, zaproponować kongres, w którego urzeczywistnienie on sam niewierzy.“ (Głos.)

Paryski korespondent ,,National-Zeitung“ zawiadamia, iż mowa Napoleona podziałała na dyplomację więcéj pokojowo niż na giełdę. W propozycji kongresu paryscy dyplomaci widzą zręczne wyjście z niezręczności francuzkiéj polityki, co do kwestji polskiéj. Silne słowa, powiedziane o Rossji, podług ich zdania nie stawią tego mocarstwa w wyłącznie trudném położeniu, a tymczasem dla polskiéj kwestji znaleziono nowe pole, gdzie można rozigrać się dyplomatom póki rzecz faktycznie nie przyjdzie do końca. Do tegoż wybiegu zmusiło cesarza życzenie zadowolnić opozycją nowego ciała prawodawczego. Jakkolwiek bądź, cesarz i teraz zamierza wystrzegać się stożsamienia swojéj polityki z rewolucyjną propagandą i przerobienia swych uprzednich związkow na nieprzyjazną przeciw sobie koalicję. (Głos.)

— Paryzki korespondent ,,Kreutz-Zeitung“ pisze: ,,Jeśli prawda, jak zapewniały liczne gazety, że dyplomacja rossyjska bardzo spokojnie oczekiwała mowy tronowéj, to ona miała zupełną rację. Kwestja polska, jako przedmiot międzynarodowych rokowań, przestała istnieć, a z tém razem zginęła i ulubiona idea p. Drouyn de Lhuys— w s p ó l n e g o d z i a ł a n i a mocarstw. Rossja wyszła zwycięzko z ośmiu-miesięcznéj dyplomatycznéj wyprawy, i przeciwnikowi jéj zostawało tylko nie ziszczone życzenie przekształcić tę wyprawę w kwestję europejską. Mowa tronowa jego wcale nie jest pokojowa. ,,Kongres lub wojna!“ oto jest dylemma Napoleona III, a ponieważ on bardzo dobrze wie, że kongres przed wojną jest niemożebny, wynika więc, że wojna jest jego jedynym celem. Zarzut, czyniony przez niego Rossji, że ona depce nogami traktaty 1815 roku, wcale nic nie stanowi, dla tego, że przed chwilą on ogłosił z zadowoleniem, że traktaty te nie istnieją. Lecz trzeba wiedzieć,— i to bardzo dobrze zrozumieją w Londynie i Wiedniu—że on nieskrywa swego ubolewania nad utratą przyjaźni z Rossją i do niéj też odwołuje się przy propozycji kongresu, mówiąc, że ,,kto niewyrazi swéj gotowości na ten zjazd, ten ma tajemne zamiary, lękające się światła dziennego.“ To jest bardzo jasne. Wszystko inne jest tylko frazeologją. Lecz jeśli niemieckie rządy nie zdołają się pogodzić między sobą i Rossją, póki cesarz Napoleon nie pośpieszy sam pogodzić się z dworem St.-Petersbuskim, to oni wtedy dowiedzą się o znaczeniu słów: ,,traktaty 1815 roku już nieistnieją.“ (Głos.)

— ,,Morning Herald“ powiada, że sądząc z mowy, ,,wojny na wiosnę niebędzie.“ Niepochodzi to z winy cesarza, iż jego godnego uwagi projektu, nieprzyjmą niektóre mocarstwa z powodu swéj egoistycznéj dumy. On jeszcze raz pokazał, że stoi na czele współczesnych idei. On dowiódł bardzo logicznie, iż Francja nie może prowadzić wojny, dla tego, iż Rossja mało się troszczy o traktaty, kiedy rzecz idzie o zagrożenie istnieniu Rossji ze strony uzbrojonego powstania. Kongres zupełnie i bez niebezpieczeństwa zamieniłby kampanję na brzegach Wisły i my życzymy idei cesarza wszelkiéj pomyślności. Lecz nie wierzymy w urzeczywistnienie téj idei. Napoleon III nie miał pobudki kochać traktatów 1815 roku. Z jego punktu widzenia, one są nienawistne i krępujące; lecz są inni mocarze, którzy w rozmaitych epokach znajdowali w tych traktatach swoją kotwicę zbawienia i oni zapewne zrzec się ich nie zezwolą. Zmienić traktaty nie znaczy napisać nowe. Jeśliby wszyscy zgodzili się na ustępstwa kongresu, Europa wstąpiłaby w wiek złoty.“

Te ustępstwa, według zdania ,,Morning Herald“ zależą na tém, żeby Francja zrzekła się ze swych zamysłów na Ren i Belgję, powróciła Włochom Niceę i Sabaudję, Anglja powinna oddać Pjemontowi— Maltę, Hiszpanji— Gibraltar, Niemcom Helgoland; Austrja—zrzec się Wenecji i Galicji, Rossja—Polski.

— ,,Sun“ powiada, iż mową swoją Napoleon, zamiast wypowiedzenia wojny Rossji, proponuje kongres całemu chrześcijańskiemu światu. To przełożenie —takie rycerskie i takież niepraktyczne jak dwukrotne usiłowanie wdania się sprawę wojujących stron Ameryki..... Lecz odmowa jego propozycji graniczy z wojną. Jeśli nie pójdą po drodze kongresu, to prędzéj lub późniéj, druga droga, nieuchronnie, jak fatum, doprowadzi do wojny. Wyraźniéj i zrozumiaéj wyrazić się nie można. Lecz my nie możemy twierdzić, że w tych słowach zawiera się groźba; wyraźniéj mówiąc, jest to ścisłe określenie obecnego położenia, wykład nieuchronnego wyboru pomiędzy jednem lub drugiem (alternative). (Głos.)

W prywatnéj korespondencji ,,Inwalida rossyjskiego“ między innemi piszą z Warszawy pod d. 29 października. Rząd narodowy, poniosłszy ostatniemi czasy wiele dotkliwych dla się ciosów i widząc stopniowe osłabienie swego wpływu, nie tylko, że nie poskramia swego terroryzmu, lecz coraz bardziéj go powiększa. Ta ostatnia okoliczność zresztą mało mu dopomoże, b a r d z o t ę g o n a p i ę t a s t r ó n a, p ę k a s a m a p r z e z s i ę. Zatrważający massy z początku terroryzm, poczyna wywoływać reakcję w tychże massach. Prócz znacznéj liczby ludzi wszystkich klass, szukających opieki wojsk naszych, całe wioski, a w ostatnich czasach i miasta proszą prawnego rządu o obronę ich od nadużyć powstańców W Warszawie otrzymano już kilka próśb w tym rodzaju. Słabość ,,rządu“ najwidoczniéj występuje w saméj Warszawie. Rząd nasz uważał za potrzebne wzbronić żałoby, jako codziennéj demonstracji politycznéj. D. 29 października już ani jednéj kobiéty nie zdarzyło się nam widzieć na warszawskich ulicach w czarném ubraniu, aresztowań za niewypełnienie rozporządzenia o żałobie prawie niebyło. Rząd narodowy wiedział dobrze, że to nastąpi i dla tego zawczasu ogłosił, że on ,,przypominając kobiétom o skromności w ubraniu, wcale nie obowiązuje ich teraz nosić wyłącznie czarną odzież.“ W skutek tego tutejsze patrjotki, przewidując niezadowolenie, oczekujące je w razie uporu, co do żałoby, i życząc pokazać, że one robią tylko to co się podoba ,,rządowi“ nie zaś prawnemu rządowi, powiększéj części zdjęły żałobę jeszcze przed terminem t. j. przed 29 października.

D. 8 października o 10 godzinie w nocy przybyła do m. Pinczowa (posiadłość margrabiego Wielopolskiego) w niewiadoméj liczbie banda powstańców pod dowództwem Janusza lub Chmielnickiego (z pewnością niewiadomo) i przyaresztowawszy miejscowych: burmistrza, kassjera i sekretarza magistratu, rozkazała przywołać ławników (członków miejskiego zarządu w sprawach gospodarczych wybieralnych z miejscowéj klassy mieszczan) i kwatermistrzów (dla postojów wojennych) i posłała ich z częścią bandy do mieszkańców miasta dla werbowania ich gwałtem do bandy. Tym sposobem powstańcy zebrali do 40 ludzi, zamknąwszy ich w gmachu gimnazjalnym; kilku zatrzymanych, na staranie mieszkańców, uwolnili do domów jako ludzi familijnych, a 30 ludzi uprowadzili ze sobą na znajdujących się przy bandzie podwodach i o 4 godzinie po południu odjechali z miasta w kierunku do miasteczka Chmielnika.

Wojtów gmin tam, gdzie niemasz oddziałów naszych, powstańcy zabierają w niewolę, ćwiczą za wypełnienie wkładanych nań przez prawny rząd obowiązków i grożą powieszeniem. Ostatniemi dniami wielkie wrażenie zrobiła na tutejszych mieszkańców śmierć jednego z najbardziéj przedsiębierczych i popularnych u powstańców naczelników, nazwanego za szczególne zasługi s p r a w i e narodowéj jenerałem—Czachowskiego, który przez cały prawie czas obracał się w obrębach gubernji Radomskiéj i wymykał się od najnatarczywszych ścigań naszych oddziałów. Jak mówią, był on łat podeszłych, prawie zupełnie siwy, wysoki i urodziwy, zwyczajów spartańskich, przy tém nadzwyczaj czynny. Czachowski umiał zjednać sobie przychylność p r ó ż n u j ą c é j klassy mieszczańskiéj. Okrucieństwa jego względem naszych, którzy wpadali w jego ręce jeńców, dosyć są znane. Męczeńska śmierć z jego wyroku połockiego pieszego pułku kapitana Nikiforowa i kilku naszych żołnierzy, niemiłosierne całemi dziesiątkami męczenie i wieszanie włościan, oraz w ogóle ludzi choć trochę podejrzewanych przez powstańców o współczucie rządowi naszemu i t. p. Czachowski był b o h a t e r e m p o w s t a ń c ó w—strata jego dla nich jest bardzo ciężka i nie tak łatwo wynagrodzona. Opatrzność nie za z a s ł u g i zesłała mu śmierć honorową w walce ręcznéj od dwóch uderzeń szaszkami, zadanych mu przez Ekaterynosławskiego pułku dragońskiego poruczników: Miedianowa i Assiewa, koło wsi Krępa, 25 października. Już umarłego przywieziono Czachowskiego do Radomia, gdzie też został pochowany.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

KOPENHAGA, piątek 13 listopada. Dziś, po trzeciém odczytaniu projektu zasadnczéj ustawy, pan Hall oświadczył, że rząd radzić nie będzie królowi rozszerzenia praw izby księstwa szlezwigskiego, a mianowicie ustąpienia jéj mocy głosowania podatków. Pan Hall dodał, że gabinet zażąda uwolnienia, jeżeli sejm nie przyjmie ustawy zasadniczéj; wszakże spodziewa się, że jéj projekt zostanie przyjęty.

Na posiedzeniu wieczorném odbędzie się głosowanie. Dziennik Berlingske-Tidende ogłasza biuletyn lekarski z Glücksburg z dnia 13 listopada, z którego widać, ze król bardzo cierpi na różę w twarzy i ma lekką gorączkę.

KOPENHAGA, piątek 13 listopada. Sejm przyjął projekt ustawy zasadniczéj większością 41 głosów przeciw 16.

Widzowie zgromadzeni w trybunach przyjęli ten wypadek głośnemi oklaskami i uwielbieniem większości.

FRANKFURT, sóbota 14 listopada wieczorem. Sejm związkowy odbył posiedzenie nadzwyczajne, na którém poseł duński udzielił przełożenie swojego rządu napisane w duchu pojednawczym, w którém jest mowa o uznaniu izby holsztyńskiéj, za zgromadzenie właściwe przy głosowaniu na budżet normalny.

Odesłano to pismo do komissji.

LONDYN, niedziela 15 listopda. Według wiadomości z New-Yorku z dnia 6 listopada, bombardowanie Charlestownu popierane jest z dawniejszém wytężeniem; część wału od strony morza zniszczona. Oderwańcy bombardowali stanowisko jenerała Hooka na dolinie Luckau.

BERLIN, sóbota 14 listopada wieczorem. Gazeta Spenera, mówiąc o wiadomościach ogłoszonych przez dziennik wiedeński Prassa, dodaje, że wie, iż Prusy, bez porozumienia się z innemi państwami, oznajmiły gabinetowi francuzkiemu, w odpowiedzi tymczasowéj, iż bezpośrednie narady panujących, bez przygotowawczéj dojrzałéj pracy, niedostarczą skutecznego środka do załatwienia powikłań.

Tenże dziennik uważa, że między Prusami, Austrją i Anglją nieistnieje zgoda w mniemaniach wyrażonych z powodu kongresu, że nawet nieistnieje zgoda co do wyprawienia w jednym czasie odpowiedzi. Przełożeń tego rodzaju, mówi Gazeta Spenera, nie uczyniło ani-jedno państwo dwóm drugim. Król osobiście wypowiedział przed panem Tayllerand sposób widzenia Prus.

KOPENHAGA, sóbota 14 listopada wieczorem. W sóbotę o godzinę 3 po południu, ogłoszono następny biuletyn nadesłany z Glücksburga.

„Od dzisiejszego rana, znacznie pogorszył się stan chorego, siły upadły; król zupełnie stracił przytomność.“

Dziś wieczorem kilku ministrów pośpieszyło do Glücksburga.

Śmierć najjaśniejszego króla duńskiego.

KOPENHAGA, niedziela 15 listopada, wieczorem. Król duński umarł dziś o pół do czwartéj po południu w zamku Glücksburg, w skutek róży, która rzuciła się na twarz.

WIEDEŃ, sóbota 14 listopada. Dziennik Prassa donosi, że Austrja, Prusy i Anglja zgodziły się, że kongres dójść może na wiadomych warunkach.

Główniejsze z nich, przełożone przez trzy mocarstwa, stanowią: Ministrowie wielkich mocarstw wypracują programmat przedmiotów, mających pójść pod rozstrzygnienie kongresu; programmat obejmie sprawy będące w obecnéj chwili przedmiotém dyplomatycznych rokowań, w których zachodzą różnice w poglądach państw europejskich na też przedmioty; nakonicc do zasiadania i rozstrzygania na kongresie mają być przypuszczone tylko te państwa, które bezpośrednio obchodzi spełnienie programmatu, oraz żeby przedstawione zostały rękojmie, najdokładniéj w programmacie określone.

Taka, według słów dziennika Prassa, ma być treść spółczesnéj odpowiedzi Austrji, Prus i Anglji na otrzymane przez te rządy wezwanie do uczęstnictwa w kongresie.

BUKAREST, niedziela 15 listopada. Książe Kuza otworzył dziś izbę.

W mowie wyrzeczonéj z tronu, upomniał stronnictwa do zgody i nastawał na potrzebę w zajemnéj ufności między rządem i przedstawicielstwem narodowém. Następnie zapowiedział projekta do praw: o urządzeniu stosunków włościańskich, o rozszerzeniu zasad prawa wyborczego, o podniesieniu oświaty narodowéj, o zbudowaniu dróg żelaznych i wynagrodzeniu dla miasta Jass.

KOPENHAGA, poniedziałek 16 listopada. Dziś z wysokości balkonu zamku królewskiego Christiansborg, książe Chrystjan ogłoszony został królem duńskim, pod imieniem Chrystjana IX.

Teraźniejsi ministrowie zostają na swych posadach.

Król zaprzysiągł konstytucję.

KOPENHAGA, poniedziałek 16 listopada wieczorem. Po ogłoszeniu najjaśniejszego Chrystjana IX, nowy król ukazał się na balkonie zamkowym, gdzie liczna ludność pozdrowiła go przeciągłemi okrzykami. Kiedy król wyszedł powtórnie, zgromadzenie gwarnie okrzyknęło wspólną konstytucję i ministerstwo Halla.

LONDYN, poniedziałek 16 listopada. Donoszą z New-Yorku z dnia 5 listopada, że jenerał Meade otrzymał pozwolenie pójścia naprzód i działania zaczepnie; opatrzył się więc na dziesięć dni w stosowne zapasy.

Spółcześnie nakazano działania na Charlestown i Chatanooga.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— PRZEMYSŁ W POWIECIE KONIŃSKIM. Fabryczny przemysł w powiecie Konińskim nie jest bardzo rozwinięty, mimo tego, że okolice te z jednéj strony dotykają dość ożywionych przemysłowo stron Ks. Poznańskiego a z drugiej sąsiadują z powiatami, przodującemi w kraju pod względem fabrycznego ruchu. Zakładów przerabiających wełnę wcale nie znajdujemy, a te które produkują wyroby bawełniane nader słabo są rozwinięte. W Koninie istnieje 4-ch pomniejszych tkaczy, dających wyrobów za 2,000 r. sr. Fabryka tasiemek w Kole wyrabia 90,000 sztuk wartości 16,000 r.sr. a w témże mieście trzech pomniejszych tkaczy daje wyrobów wartości r.sr. 3,200; w Kleczewie sześciu tkaczy dają za 2,400 r.sr. w Brudzewie za 250, w Felicyanowie za 30,000. Produkcją wyrobów lnianych i konopnych zajmuje się sześciu tkaczy w powiecie, wyrabiając towaru na 3,600 r.sr, nadto włościanie na 6,750 krosnach, dostarczają 500,000 arszynów płótna, co jest liczbą zupełnie dowolną, jak wnioskować można ze sposobu układania naszéj statystyki. Najsilniéj rozwinięte jest gorzelnictwo—gdyż w 67 gorzelniach wyrabiają okowity wiader 200,000, w 22 zaś browarach warzą piwa 57,000 wiader i to w gatunkach nienajszczególniejszych, żaden bowiem z tamtejszych browarów większego sobie odbytu nad okolicę nie wyrobił. W Krągoli istnieje fabryka wódek słodkich i araku; tych pierwszych ma produkować 3,960 wiader, drugiego, to jest araku 12,000. W mieście Kole fabryka cykorji produkuje 4,500 pudów, a istnieje także niewielka fabryka tegoż surrogatu w Koninie. Olearni znajduje się w powiecie 14 dających oleju 5,600 wiader, trzy zaś fabryki octu dają go 13,000 wiader. Ośm zakładów wypalania smoły dają tejże 8,500 wiader. Młynów wodnych 304 wydają mąki pudów 9,600. Daléj 34 garbarnie i białoskórnie dają produktu 28,700 sztuk, 2 zakłady kleju stolarskiego wydają go 340 pudów. W Tuliszkowie huta szklanna wydaje szkła skrzyń 110 i wyrobów kop 500. O fabrykach porcelany w Kole mówiliśmy poprzednio—tu tylko można dodać, iż produkują one 28,370 garniturów stołowych; 25 cegielni wydają 3,550,000 sztuk cegły. Nareszcie wspomnimy, iż w Gosławicach istnieje torfiarnia, wydająca cegły torfowéj za bardzo znaczną summę 29,700 r.sr. (G. W.)

— W JAZŁOWCU w Galicji robią przygotowania do przekształcenia tamtejszego zamku, przeznaczonego na pomieszczenie siostr Niepokalanego Poczęcia, które świeżo otrzymały zatwierdzenie w Rzymie. Zadaniem tego zgromadzenia będzie wychowywanie młodych panienek, a zawiązanie onego należy się zmarłéj w roku 1860 w Rzymie, Jozefie Karskiéj.

— W FABRYCE MACHIN WSPÓŁKI ŻEGLUGI PAROWEJ odbyto niedawno proby dwóch kotłów nowo zbudowanych a przeznaczonych na wyrabianie pary dla użytku machiny stałéj w warsztatach kolei Waszawsko-Wiedeńskiéj w Warszawie. Forma kotłów jest walcowa, średnicy górą stop 5, a długości stop 25, zakończona z każdéj strony ścianą prostopadłą do osi. Wewnątrz kotła równolegle do osi osadzone są dwa walce, czyli rury płomienne, średnicy około stop 2 dla cyrkulacji dymu. W wierzchniéj części kotła osadzony jest zbieralnik pary walcowy, pokryty sferycznie. Sciany końcowe prostopadłe do osi, z każdéj strony są żelazem winklowém związane ze ścianą okrągłą kotła. Poddano rzeczone kotły na potrójne ciśnienia zwyczajne czyli próbie hydraulicznéj funtów 150 na cal kwadratowy, co wyrównywa 10 atmosferom i nie okazały żadnéj zmiany. Zasada taka przyjętą jest również i we Francji od r. 1843 a w Prusiech od r. 1864. Kotły rzeczone zaopatrzone są przyrządami bezpieczeństwa t.j, manometrami dla oznaczenia ciśnienia pary, klapami bezpieczeństwa i przyrządem dla wskazania wysokości wody w kotle. Staranność wyrobu, grubość blachy i nitowanie nie przedstawiały nic do nadmienienia i zadowolniły obecnych próbie techników, kotły bowiem te w niczém zagranicznym podobnym wyrobom nie ustąpiły. (G. W.)

— WYBORY urzędników w Towarzystwie naukowem Krakowskiem odbyły się 31 z. m. Wszyscy członkowie pozostali na dotychczasowych urzędach, a mianowicie: prezes towarzystwa prof. Józef Majer, sekretarz ks. Serwatowski, i podskarbi p. Seredyński.

— W KIJOWIE, przy tamecznéj kassie powiatowéj, otwartą została niedawno miejska kassa oszczędności.

— LAMPY PETROOLINOWE.— W tych czasach otwarty został w Wilnie skład lamp nowéj zupełnie konstrukcji w domu starym teatrem zwanym, dziś własnością p. Wiśniewskiego będącym, przy ulicy wileńskiéj położonym. Każda rzecz istotnie pożyteczna dla ogółu znajduje chętną zawsze wzmiankę w szpaltach naszego pisma, każde podobne przedsięwzięcie rzetelne z naszéj strony poparcie. Z własnego doświadczenia możemy wyrzec, że lampy te przewyższają o wiele wszelkie dotąd u nas używane. Konstrukcja lamp, prostotą swego mechanizmu, a stąd łatwością oczyszczenia, dokładnością i ozdobą samego wyrobu, nareszcie, co najważniejsza, tanością i pięknością samego światła, funt bowiem petrooleiny kosztuje obecnie 20 kop. (a spodziewamy się że będzie wkrótce 7 i pół k., gdy większe będzie potrzebowanie); 1/8 funta pali się godzin sześć jasno żywém światłem. Ceny lamp od rs. 1 do 3-ch, czynią je przystępnemi dla każdego. Nie zapomniano tu o kinkietach, a szczególniéj o lampkach warstatowych rzemieślniczych, które wkrótce obszerne znajdą zapotrzebowanie, bo dadzą każdemu światło piękne, jasne, kilka świéc zastępujące, a tańsze od jednéj zwyczajnéj nawet łojówki.

— NOWE PISMO—Piszą ze Lwowa: dnia 1 b. m. wyszedł we Lwowie z drukarni E. Winiarza pierwszy numer pisma czasowego pod nap.: „Mieszczanin Polski“ Wychodzić on będzie raz na tydzień pod redakcją dotychczasowego redaktora Przeglądu a byłego współpracownika Czytelni dla młodzieży Lucjana Tatomira. Wydaje go zasłużony na polu wydawnictwa księgarz tameczny Karol Wild. Jak wskazuje napis i program oraz pierwszy numer, ma to być pismo, poświęcone szczególnie sprawom miast i ich mieszkańcom. Jako organ dziennikarski miast naszych, ma on, wedle słów programatu, być im niejako pośrednikiem w wywiązaniu się z tego zadania, jakie na nie wkłada wspólna sprawa. Szlachetny cel przedsiębierstwa tém bardziej godny uznania i poparcia ze strony kraju, iż to jest pierwszy u nas krok na tem polu; miasta bowiem, stanowiące tak ważny żywioł w składzie społecznym, nie miały u nas dotąd wyłącznéj reprezentacji w dziennikarstwie krajowem. Szczęść więc Boże nowemu przedsięwzięciu! (G. P.)

— STENOGRAFJA. — Piszą ze Lwowa: P. Olewiński, autor dzieła o Stenografji zastosowanéj do języka polskiego według metody Gabelsberga, które niedawno opuściło prasę drukarską, rozpoczął wykład stenografji i ma dwudziestu czterech słuchaczy. Potrzeba rozpowszechnienia stenografji dała się tu mocno uczuć w czasie ostatniego sejmu, gdzie dla braku stenografów, musiano się ograniczyć na sprawozdaniach na prędce spisywanych, które pomimo największych usilności, nie mogą być nigdy tak dokładne, aby były wiernem powtórzeniem obrad izby. Mając to na uwadze, wydział krajowy przedsięwziął ułatwić p. Olewińskiemu jego starania w upowszechnieniu znajomości stenografji, i postanowił wysłać go swoim kosztem do Wiednia, dla bliższego obeznania się z manipulacją przyjętą w stenograficzném biurze rady państwa. Można więc z wielką pewnością spodziewać się, że czy to na ważniejszych rozprawach sądowych, czy to na sejmie będą dobrze urządzone biura stenografów i dokładne stenograficzne sprawozdania. P. Olewiński odrzucił korzystne propozycje, jakie mu z Wiednia, chcąc go tam zatrudnić, czyniono, chcąc poświęcić zdolności swe na usługi własnego kraju. (G. W.)

—ARYTMETYKA MOZNIKA. Rada miejska Lwowska, chcąc zapobiedz niedostatkowi książek szkolnych w języku polskim, przeznaczyła 1,200 zlr. na wydanie arytmetyki Moznika w przekładzie polskim, p. Krawczykiewicza, na użytek szkół gimnazjalnych. Nakład téj książki tak był wyczerpany, że uczniowie od lat kilku posługiwać się musieli książką niemiecką, pomimo, że przedmiot ten należy do liczby tych niewielu, których wykład w gimnazjum Franciszka-Józefa w języku polskim jest dozwolony.

— INSTYTUCJA POSŁUGACZY I NAJEMNIKÓW.—W Krakowie przyjść ma niebawem do skutku nowa instytucja do któréj, jak się zdaje, Berlin dał pierwszy przykład a za nim poszły Wrocław, Wiedeń i świeżo także Paryż. Jest to instytucja posłagaczy i najemników, którzy dziś tworzą pod pewnym względem korporacją tak solidarnie z sobą związaną, iż gdy który z nich „pod studnią“ nie zechce przyjąć ofiarowanego sobie wynagrodzenia za jaką robotę, to drugi i trzeci jego towarzysz niezawodnie zażąda dwa razy tyle, tak, że tym sposobem wymierzają oni zapłatę niezmiernie drogą w porównaniu z usługą, jakiéj się żąda. Wyrobnicy ci bowiem, zamiast starać się o zatrudnienie, starają się o to jedynie, aby im jedna godzina pracy przyniosła tyle, żeby przez resztę godzin mogli nic nie robić. Zamierzona instytucja najemników i posługaczy chce utrzymywać w Krakowie pewną liczbę ludzi, gotowych na każde zawołanie, do wszelkiéj roboty lub posyłki, za wynagrodzeniem nie każdorazowo umawianém, lecz podług stałéj ceny, stosowanéj do czasu i rodzaju zatrudnienia. Tacy posługacze będą opatrzeni znakiem i numerem i utrzymywani pod kontrolą przedsiębiercy, który do pewnego stopnia odpowiada za ich wierność. Przedsiębierca posiada już konsens wydany mu z magistratu i zajmuje się urządzeniem téj posługi. Ceny, oznaczone na każdy rodzaj pracy, zdają się odpowiadać miejscowym stosunkom. Są one oznaczone za posyłki w obrębie rogatek, za przeniesienie ciężaru, za najem na godziny do lżejszych lub cięższych robót, za miesięczną posługę stałą, codzienną, w pewnéj porze dnia, jak naprzykład czyszczenie sukien, obuwia, palenie w piecu i inne roboty, u osób nie trzymających dla siebie oddzielnych służących. (G. W.)

— NOWY KOŚCIOŁ WE WSI WYROZĘBACH ZA SIEDLCAMI. Dziedzic wsi Wyrozęby, p. Dernałowicz, wypełniając wolę zmarłego ojca, buduje nowy kościoł murowany we wsi pomienionéj, który na przyszłą wiosnę ma być ukończonym. Wznosi się ta świątynia podług planu i pod kierunkiem p. Rabczyńskiego, budowniczego powiatu Siedleckiego. Jest w stylu włoskim, o 3-ch ołtarzach z których wielki z marmuru szlązkiego, wykonywa p. Sikorski, rzeźbiarz z Warszawy; dwa boczne będą mozajkowane. Roboty drewniane rzeźbiarskie i stolarskie wykonywa fabryka warszawska pana Adama Zelta. Drzwi wielkie i boczne, ambona bogato rzeźbiona z wspaniałemi schodami, złocona z białem; ławki kollatorskie, ławki na kościoł, cyborjum całkowicie złocone, klęczniki, galerja chorowa w tymże samym guście, fotele, taborety, konfesjonały rzeźbione, szafy zakrystyjne na aparaty, aż do katafalka z trumną na żałobne nabożeństwa, wszystko z drzewa dębowego, w stylu włoskim, odpowiednio stylowi saméj budowli; pięknie z nią harmonizować będą. Roboty malarskie i pozłotnicze wykonywa p. Lamm z Warszawy. (G. W.)

— KOLEJ LWOWSKO-CZERIOWIECKA.—Podług wiadomości otrzymanych z Galicji, budowa téj kolei zdaje się nie ulegać już wątpliwości. Wydział Rady państwa któremu rzecz tę poruczono zbadać, przedstawił już gruntowne sprawozdanie, opierając na niem wniosek przyzwolenia gwarancji, gdyż „mając na uwadze wielki pożytek i ważne korzyści połączenia za pomocą kolei żelaznéj, sprzeciwiałoby się to wszelkiéj słuszności i sprawiedliwości, gdyby odmówiono jéj Galicji wschodniéj i Bukowinie.“ Wydział sumiennie naprzód rozważał, czy kolej w mowie będąca ma także znaczenie dla interesów publicznych któreby usprawiedliwiało subwencję ze strony państwa, a na pytanie to, po dokładnem zastanowieniu się nad przyczynami ekonomicznemi,, finansowemi politycznemii strategicznemi, w sprawozdaniu szczegółowo wyłożonemi, twierdzącą dał odpowiedź. (G. P.)

Bob-Rock.

przez

KAROLA SEELSFIELDA.

(Dalszy ciąg, ob. N. 127)

Obiad był bardzo dobry. Obiadowaliśmy we dwóch, dla tego, że żona i pasierzbica sędziego gościły u półkownika Stefana F. Austina w San Felipe i ledwie za parę dni czekano ich z powrótem. Mówiliśmy o Stanach naszych, oczynach i wichrzeniach abolicjonistów, o linchizmie (*), o samowolności tłumu i niedorzecznej nullifikacji. Alkald posiadał o tém wszystkiem najszczegółowsze i najpewniejsze wiadomości. Największéj zadziwił mnie głęboki sąd jego o ekonomji polityćznej, o trudnościach złączonych z niezmierną ilością źródeł naszych dochodów, o stanie handlu krajowego i cła. Do miast nadmorskich i ich polityki, nie przywiązywał, jak mi się zdawało, wielkiej wagi, ale w przyszłości zachodu pokładał wielkie nadzieje. Nie mogłem ukryć zdziwienia, jakim sposobem ten człowiek, przeznaczony do grania ważnéj roli w Stanach, mógł zakopać się w pustyni Texasu.

— Lubię mieszkać w domu, który sam sobie wybudowałem,—rzekł urywając i jakby do siebie.

— Nie rozumiem pana.

— Alboż pan sądzisz, że dzielni ludzie nie będą dla Texasu potrzebni, że Texas nie będzie teatrem wielkich wypadków?

(*) Dorażna kara śmierci.

Uśmiechnąłem się mimo woli, słysząc tę ukrytą wymierzoną wprost do siebie grzeczność.

— Texas? ten obrzynek, to piąte koło w nędznym politycznym rydwanie Meksyku?— zawołałem, zapominając się.

—Alboż pan sądzisz, że Texas zostanie zawsze obrzynkiem, piątém kołem w nędznym politycznym rydwanie Meksyku?—odparł spokojnie, nawet uprzejmie.

Odpowiedź spokojnego dżentelmena, na moje wcale niedżentelmeńskie zapytanie, zmięszała mnie, spuściłem oczy.

Nie mówiąc nic więcej, kazał przynieść pończu. Kiedy murzynka podała wszystko co tylko do tego potrzeba było, alkald przysunął do siebie miskę, z pedantyczną spokojnością wycisnął doń ananasy, z tymże samym spokojem wsypał cukru, potém nalał romu, zmieszał to wszystko, dolał herbaty, i zaczerpnął szklanką.

— Tak, panie!.. jak panu imię?

— Edward Nataniel Morse.

— Morse? Czy sędzia Morse w W. jest krewnym pana?

— To mój ojciec.

Sędzia podniósł szklankę, uczyniłem to samo i zaczęliśmy pić.

Kilka minut siedzieliśmy, nic do siebie nie mówiąc i popijając. Pończ był doskonały! Nakoniec alkald przerwał milczenie.

— Tak panie Morse; oddałbym dziesięć sztuk bydła dla tego tylko, ażeby się to z Bobem nie stało.

Trzeba wiedzieć, że w Texasie, wszystko się ocenia ilością bydła rogatego. To ogólny przedmiot zamiany, kursująca moneta. Lekarzowi za pomoc lekarską płaci się krową lub wołem, tak samo płacą też nauczycielowi za jego lekcje a prawnikowi za obronę w obliczu sądu.

— Wierzę panu, ale cóż robić,— odparłem—co się stało odstać nie może.

— Tak jest. To tak pewno, jak to, że Mojżesz był żydem. Jak się panu podoba ten pończ ananasowy? Boba trzeba powiesić, jak zabitego jelenia,— ale...

To ale zaintrygowało mnie znowu. Postawiłem szklankę, którą do ust niosłem.

—Ale nie można tego uczynić, choćbyśmy i chcieli. Wiele mielibyśmy roboty, gdybyśmy zaczęli wieszać tych, którzy...

— Wielebyście mieli roboty, gdybyście zaczęli wieszać zabójców!— przerwałem trochę rozdrażniony.— Moj Boże! jakiż to dziwny, towarzyski...

— Zwyczaj?— dokończył alkald, najspokojniéj zapalając cygaro, Tak— mówił daléj— taki jest towarzyski zwyczaj, w kraju trzy razy większym od Stanu New-Yorkskiego, (*) lub może nawet od Wirginji, w kraju mającym zaledwie trzydzieści tysięcy mieszkańców, w kraju, który jest pustynią, ma się rozumieć piękną, ale zawsze pustynią. Może pan sądzisz, że tu przyjdą wasi Karoltonowie, Patersonowie, Ranselejowie, Livingstonowie i będą walczyć z naszymi indyjskimi i meksykańskimi awanturnikami, z gadzinami, moskitosami, stonogami, skorpjonami i jadowitemi jak pięść wielkiemi pająkami, nie mówiąc już o waszym luizjańskim Samoum? Sądzisz pan, że przyjdą tu do nas, wówczas kiedy w domu obfitują we wszystko, kiedy na odgłos dzwonka, dziesiątki rąk i nóg gotowe są na ich usługi. Przywołaj pan tylko na pomoc zdrową logikę, kochany panie Morse! Wszakże to taka sama ziemia, jaką niegdyś były wszystkie niezasiedlone ziemie, (bo rząd meksykański, równa się zupełnemu bezrządowi). Texas zmuszony przestawać na tém, co się tu nadarzy, nawet na śmieciu i gnoju. Tak, mój panie, w tym kraju i śmiecie i gnój są potrzebne. U nas, w Texasie nawet, na nic by się nie przydali tacy ludzie jak: Livingstonowie, Ranselejowie, Karoltonowie lub wasi kwakry z Filadelfji i New-Yersey, którzy przywykli do porządku i posłuszeństwa Zapewne, że to porządni ludzie— mówił daléj, wypuszczając kilka kłębów dymu— ale dla nas, są oni za nadto szanowni.

*) Texas trzy razy większy od Stanu New-Yorkskiego, zajmuje mniéj więcéj trzy części obszaru Francji.

Alkald zamilkł na chwilę.

— W obecnym czasie dla Texasu nie tyle są potrzebni ludzie spokojni i zacni ile urwisy nie mający nic do stracenia.

— Zdaje mi się, jednak, że niedaleko byś pan z nimi zaszedł—odparłem.

— Zapewnie niedaleko w Stanach, gdyż tam społeczność już się uorganizowała, lecz tu zupełnie co innego, tu właśnie z waszymi poważnymi obywatelami nie zaszedłbym daleko.

— Jak to pan rozumiesz? co chcesz pan przez to powiedzieć?

— Alboż nie rozbójnicy założyli Rzym!—jeżeli tylko historja prawdę mówi. Alboż Wielka Brytanja nie zawdzięcza swéj potęgi morskim rozbójnikom?

— Opisujesz to, kochany sędzio, w zanadto jaskrawych kolorach. Normandowie, ktorzy podbili Anglję, tak byli podobni do rozbójników, jak nasi Yanki do pielgrzymów pobożnych z Plymouth. Byli to baronowie i rycerze, którzy wyszli ze swych zamków i rezydencij w Normandji; zgadzam się, że to byli awanturnicy, ludzie szukający oryginalnych wypadków— lecz nie rozbojnicy; awanturnicy groźni dla wrogów, lecz wspaniałomyślni dla wędrowców, szanujący płeć piękną.

— Musieli być rycersko - wspaniałomyślni!—odparł alkald, popijając—niema co mówić! Od tych rycersko-wspaniałomyślnych ludzi księżniczki nawet przy dworze swoich władców, nie mogły znaleźć opieki, ażeby się ukryć przed ich niedelikatnością, musiały szukać schronienia w klasztorach! gdyż kraj cały przedstawiał widok gwałtów, zepsucia, zahójstwa i rabunku! Wielka mi wspaniałomyślnośc! Sławne rycerstwo! Nie, kochany mój panie, dobre zdanie pańskie o Normandach robi honor młodzieńczéj poetycznej wyobraźni pana, lecz wcale nie rozsądkowi lub historycznym krytycznym poglądom. (d. c. n.)

— NOWE TŁÓMACZENIE NA POLSKIE PISMA Ś. W roku 1854 wyszły w Warszawie Psalmy Dawida dosłównie przełożone z osnowy języka hebrajskiego na polski, przez p. Pawła Byczewskiego, b. urzędnika, emeryta. P. Byczewski posiadający znakomicie języki starożytne, przełożył nadto dosłównie i posiada w rękopiśmie Nowy Testament z greckiego,— obecnie pracuje nad przekładem Starego Testamentu z języka hebrajskiego.

(G. W.)

— FIZJOLOGJA.— Temi dniami opuściło w Warszawie prassę dzieło p. L. „Rys Fizjologji ludzkiéj, o zmianie materji organicznéj przez A. Kryszkę, doktora medycyny, członka towarzystw lekarskich.“ Po ogłoszeniu przez professora M a j e r a w Krakowie „Fizjologji nerwów i zmysłów“ i po ogłoszeniu przez prof. H o y e r a w Warszawie, „Histologji“ dzieło prof. Kryszki jest dalszym ciągiem publikacji w dziedzinie fizjologji. Nauka ta, zaznajamiąca nas z warunkami życia cielesnego, stanowi podstawę całéj medycyny. Medycyna więc u nas, tą drogą zaczynając swój rozwój, powinna z czasem zrobić prawdziwe postępy. Gdy niedostająca jeszcze: Fizjologja muskułów i historja płodu doczekają się swoich pisarzy, będziemy mieli całkowity naukowy fundament, naukowe prawidło, nakreślające kierunek i obszerność dla medycznéj działalności.

— TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK.— Po czteromiesięcznych wakacjach, wydział nauk historycznych i moralnych Towarzystwa przyjaciół nauk poznańskiego, rozpoczął czynności znowu w d. 19 października. Na posiedzeniu w tym dniu odbytém a z kolei dziewięćdziesiątém ósmém, po przeglądzie darów, wydział, aby przyśpieszyć wydanie drugiego rocznika, uchwalił od siebie wprost wystosować prośbę do prezesa Towarzystwa o nadesłanie dokończenia rękopismu swéj pracy w jak najkrótszym czasie. Następnie sekretarz Towarzystwa, p. syndyk Wegner, przedstawił wydziałowi życzenie prezesa, ażeby w łonie Towarzystwa zajęto się ułożeniem stenografji polskiéj. Wydział jednakże przedmiotu tego pod bliższą rozwagę wziąć nie mógł, ponieważ żaden z członków obecnych nie znał nauki stenografji i uchwalił tylko zwrócić większą uwagę publiczności na życzenie p. hr. Cieszkowskiego przez wzmiankę o nieém w Dzienniku Poznańskim. Na zakończenie p. Wegner, odczytał jako ciekawą wiadomość: Rotę przysięgi, którą wykonywali mistrzowie krzyżaccy. (G. P.)

— HANDEL ODESSKI. — Donoszą nam z Odessy pod 25 października:—W żądaniu zboża za granicę niemal żadnéj niezaszło zmiany, to jest żądają nader mało i z widocznem niedbaniem o zjednanie sobie naszych handlarzy. Z tego powodu na rynku tutejszym panuje zupełna cisza, przerywana zaledwie kiedy niekiedy niewielkich rozmiarów umowami. Ceny zboża w tygodniu upłynionym były następujące; pszenica ozima od 6 r. do 6 r. 75 kop.; arnautka po 6 r. 75 k. do 7 rub.; girka po 4 r. 75 k. do 6 r. 90 kop.; sandomierka po 4 r. 75 k. do 6 r. 15 kop.; kukuruza po 4 rub. 10 do 20 kop., za czetwert. Łój tegoroczny płaci się po 4 rub., przeszłoroczny po 3 rub. 72½ kop. za pud. Wełna myta z metysów była sprzedawaną po 17 rub., siwa i czarna po 6 r. 50 kop., cygajska po 13 rub. 50 do 62½ kop. za pud. Fracht do Anglji za tonn 41—41½ szyll., do portów morza Środziemnego 3—3½ fran.

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Makuchy, jako jeden z najważniejszych surrogatów paszy, oraz użycie ich za nawóz.

Gdy nareszcie doczekaliśmy się otwarcia olejarni w Postawach, majątku hr. Tyzenhauza w gub. kowieńskiéj położonego, olejarni, założonéj na wielką skalę, zaopatrzonéj w prassy hydrauliczne, a zatém mogącą produkt miejscowy, jakim jest siemię lniane wychodzące dotąd za granicę w wielkiej ilości, na miejscu przerobić i dostarczyć krajowi nietylko oleju w takiéj ilości skąd inąd dotąd sprowadzanego, ale i karmu dla bydła jakim są makuchy; gdy karm ten łatwiejszym będzie teraz do nabycia i wejść musi w powszechne użycie,—nie od rzeczy będzie, w tym krótkim przeglądzie zastanowić się nad wartością makuch, jako karmu, sposobie ich użycia w tym celu, oraz zwrócić uwagę rolników naszych na makuchy, jako materjał nawozowy, który w niektórych razach z korzyścią użytym być może.

Jeżeli zastanowimy się nad wszystkiemi dotąd znanemi surrogatami paszy i ich własnościami, to zaiste niewiele znajdziemy posiadających tyle przymiotów i wartości karmowej, przedstawiających tyle dogodności w samém ich użyciu jak makuchy.

Makuchy w małéj objętości wiele zawierają cząstek odżywnych, bowiem 34 funtów makuch równa się co do odżywności 100 funtom siana, objętość zaś sta funtów makuch wynosi tylko 5 stóp kubicznych. Makuch może być zarówno użyty za karm dla bydła rogatego, jak dla owiec, koni i świń, i chętnie przez te wszystkie zwierzęta, bywa zjadany. Lecz najkorzystniéj jest skarmiać makuchy bydłem rogatem, szczególniéj, przeznaczając je dla krów dojnych, i owcami zwłaszcza, jeśli kotelnica przypada wtenczas, gdy owce na karmie suchym pozostają. Tu makuchy, szczególniéj lniane, wykażą całą swą wartość, bo nietylko że zastępują zupełnie siano, którego brak prawie powszechnie uczuć się daje, ale daleko dzielniéj od niego wpływają na wydajność mleka, tak, że karmiąc makuchami widocznie mleka o ⅓ wyżej przybywa, jak w takim samym stosunku dając siano. Mleko jest daleko gęstsze i tłuściejsze jak przy karmieniu brukwią, kartoflą i innemi roślinami okopowemi, nadto karmienie makuchem lnianym zabezpiecza tak bydło jak i owce od wielu chorób żołądkowych zapalnych, jest niejako przeciwko nim skuteczną prezerwatywą i jednym z najzdrowszych, pożywnych i łatwych do strawienia pokarmów. Karmiąc makuchami, porcję soli przeznaczoną dla zwierząt przy innym karmie zmniejszyć należy, i tak, jeśli używano dwa łóty soli na sztukę bydlęcia codziennie, tutaj dosyć będzie tę ilość dać raz na tydzień, makuch bowiem sam organa trawienia w należytéj sile utrzyma.

Makuchy uważane jako karm skoncentrowany, t. j. przy małéj objętości posiadające wielką odżywność, a stąd nie wymagające obszernych składów, nareszcie pozwalając się przechowywać przez lat parę, byleby w miejscu suchém i chłodném, bez najmnieszéj szkody służyć mogą dla nas za jedyny karm zapasowy z roku na rok przechowywany. Jedyny to ratunek chroniący gospodarstwo choćby najlepiéj urządzone, wtenczas kiedy susza wypali nasze łąki i rośliny pastewne, kiedy kartofle przepadną lub zgniją, kiedy niema środka utrzymania i połowy potrzebnego inwentarza, a stąd i potrzebnego nawozu. Ja sam już pamiętam niejeden rok taki w własnéj praktyce gospodarskiéj; dwukrotnie zapas makuchów uratował mi 3 tysiączne stado owiec, dozwalając mi je należycie przy zupełnym braku siana przekarmić zdrowo i utrzymać ten sam wydatek wełny, oraz zdrowy i silny przypłodek.

Lubo wszyskie gatunki wytłoczyn olejnych służyć mogą z korzyścią na karm dla bydła i owiec, makuchy jednak lniane mają przed innemi pierwszeństwo, tak pod względem odżywności, którą wszystkie inne przewyższają *) jak i swym wpływem na wydajność mleka i zdrowie zwierzęcia.

Zamknąwszy w tych kilku wyrazach wartość makuchów jako surrogatu karmowego, mogącego nam w wielu razach z korzyścią zastąpić całkowicie siano, przejdźmy teraz z kolei do sposobu użycia i przyrządzenia tego karmu, czyli do samego karmienia zwierząt.

Przyjmując za zasadę, że na samo utrzymanie życia i egzystencji zwierzęcia, nie wymagając od niego żadnéj pracy, jak niemniej mleka, potrzeba karmu na każde 100 funtów jego wagi 2 i pół funta siana, wypadnie na mierną naszą zwyczajną krowę 10 funtów siana, a na owce półtora samego karmu normalnego, naddatek będzie owym karmem produkcyjnym siły, mleka, mięsa, wełny i t. p.

Z miejscowego doświadczenia przekonaliśmy się niejednokrotnie, że 20 funtów siana dla krowy a 3 funty dla owcy są dostateczne dla dalszego jéj utrzymania i osiągnięcia stosownych korzyści.

Zastępując więc siano makuchami, należy niemi zastąpić karm produkcyjny t. j. przeznaczyć na każdą sztukę dziennie 4 funty makuch lnianych, karm zaś normalny wyrównywający 10 funtom siana zastąpi słoma, któréj w różnych gatunkach pomięszanéj, już to w części z sieczką już w całku, około 40 funtów dziennie dać wypada; dla owiec pół funta makuch i 6 do 8 funtów słomy; naturalnie jeżeli dodamy siano, to wtenczas możemy zmniejszyć stosunkowo ilość makuch lub słomy, lecz to jest norma, któréj się ściśle trzymać należy.

Od takiego ustosunkowania karmu przejdźmy teraz do jego przyrządzenia. Makuchy winny być naprzód drobno na mąkę potłuczone lub zmielone, co się uskutecznia w zwyczajnych stępach, szrotownikach, osobnych na ten cel urządzonych młynkach, w młynach stępowych służących do tłuczenia kości i t. p. można też makuchy porąbane na kawały zalewać w kadź gorącą wodą, gdzie one wkrótce nabrzękną i łatwo się na gęstą papkę rozrobić dają.

Jakkolwiek będą przyrządzone makuchy czy to zmełte lub pobite na mąkę, czy rozwiedzione wrzącą wodą, mogą się używać dwojako, albo mięszać z sieczką, poddawać parowaniu lub fermentacji, lub nareszcie dawać bydłu w postaci poiła.

Na pytanie, który z tych dwóch sposobów jest lepszy, i kiedy którego z nich użyć należy, odpowiem następnie.

Jeśli w wyżej oznaczonéj ilości karmu jesteśmy w stanie dawać pewną ilość siana lub innych karmów suchych zastępujących odżywność siana, a makuchy chcemy dawać jako mały dodatek karmowy, to wtenczas szczególniéj dla krów dojnych radzę je dawać w postaci pojła, co najskuteczniéj na wydajność mleka wpłynie.

Jeżeli zaś makuchami chcemy zastąpić całkowicie siano, to wtenczas daleko lepiéj mięszać je z sieczką, poddawać wspólnie z nią parowaniu lub fermentacji, a wtenczas i wartość karmowa słomy znacznie się powiększy, i strawienie paszy będzie dla bydlęcia łatwiejsze, i bydlę z większym apetytem jeść tak przyrządzony karm będzie. Bydło do makuch tak przywyka i tak je lubi, że skoro tylko zdala poczjue przyjemny zapach pomięszanej z nim parzanki, ryczy i rwie się z miejsca. Rozumie się samo przez się, że czystość koryt i kadzi jest tak jak przy użyciu każdego karmu wilgotnego konieczna.

Na tém kończymy te kilka uwag o makuchach uważanych jako surrogat paszy; zastanówmy się nad niemi jako nad niemniéj ważnym materjałem nawozowym.

Makuch zawiera w sobie nadzwyczaj wiele części azotowych, a stąd samo przez się rozumie, cząstek dla wegetacji roślin niezbędnych; dodawszy do tego fosforanów czyli mąki kościanéj, robi się z tego nawóz dzielny, który krajowem guano nazwać można. Nawóz ten działa skutecznie pod wszystkie rośliny. Najwidoczniejsze jego skutki okazują się na łąkach i na roślinach okopowych; pod kartoflą użyty w ilości pudów 20 na morg 300 prętowy, od razu pod sam zasiew posypując nim kłąby kartoflane nader świetne wydaje rezultaty. Mięszać należy mąkę makuchów i mąkę kostną po połowie, dla prędszego działania dobrze jest tę mieszaninę poddawać przed użyciem fermentacji, która się wkrótce i nader silna objawia, przez co się przyśpiesza ostateczny rozkład cząstek nawozowych, a stąd ułatwia się absorbcją ich przez rośliny. W tych kilku słowach pragnąłem zwrócić uwagę ziemian naszych ná ważność makuchów, jako karm i nawóz uważanych, obznajomić z ich wartością odżywną i sposobem użycia. Jest to jeden środek więcéj do łatwiejszego i lepszego utrzymania inwentarzy u nas służący, a stąd i do pomnożenia massy nawozu, téj podstawy wszelkiego gospodarstwa, środek miejscowej produkcji, który dotąd jak kości i wiele jeszcze innych produktów za granicę wywożony bogacił obce strony a ubożył własną ziemię, wyczerpując z niéj tyle cząstek odżywnych przez uprawę lnu na nasienie, nic jej zgoła niezwracając.

*) Makuchy lniane 34 funt., Rzepakowe 40 funt., Makowe 37 funt. równają się 100 funtom siana. — 100 funtów siemienia lnianego wydaje zwykle 22 funty oleju i 70 funtów makuch.

Ceny targowe w Wilnie z d. 8 listopada.

Żyta beczka	od 9 rub.	do 9 rub	60 kop.			
	pud	—	—	48 kop.		
Pszenicy	—	12 —	50 kop.	do 15 r. 50 k.		
Jęczmień	—	8 —	—	9	—	—
Grochu	—	9 —	—	10	—	—
Owsa	—	4 —	50	—	—	—
Kartofli	—	3 —	— kop	—	—	
Siana pud	—	„ —	30	—	—	„ —
Słomy	—	„ —	13	—	—	„ —

Dowóz z powodu złej drogi słaby. T. S.

KORESPONDENCJA

KURJERA WILEŃSKIEGO.

Paryż, 7-go listopada.

(Dokończenie ob. N. 127).

— W teatrach nowości mnóstwo! W Odeonie, teatrze Ł a c i ń s k i e g o O k r ę g u, gdzie Melpomena i Thalia najchętniéj płody swoje produkują, bo publiczność młoda i światła, dobre i piękne rozumie a uczucia szyderstwem nie wyziębi — przedstawiają teraz śliczną fraszkę starożytną, ustęp z życia Diany, wyjęty z mitologji, a ułożony we dwa akty przez Teodora Banville.

„Przedmiot nowy, starożytnym opiewajmy wierszem“ doradza Chénier. Banville postąpił odwrótnie: starożytny przedmiot nowym wyśpiewał wierszem, i bardzo dźwięcznie. Banville należy do plejady romantycznéj trzydziestego roku, owéj świetnéj rodziny, która dziś, jak drzewo laurowe w jesieni, co dzień parę liści z korony swéj utraca; czciciel formy, harmonijnego rytmu, wyrażeń zuchwałych — silny i wzniosły, posiada wszystkie zalety nowatorów, którzy wleli nową myśl i nowego ducha w zastygłą literaturę klasyczną. To też, jego „D i a n a w L e s i e“ odebrała hołdy wszystkich literatów młodych. Ogół widzów nie wiele tu zrozumiał, ale za to, wybrani rozkoszowali się pięknością tego mitologicznego klejnotu.

Banville uplastycznił przygodę Diany z Erosem. Cnotliwa bogini obrażona oświadczynami zuchwałego bożka, wygnała go z Olimpu. Eros zemstę jéj poprzysiągł. Jakoż wkrótce, jawi się w świętym gaju przebrany za ulubieńca Diany, Endymiona, a upatrzywszy polanę oświeconą księżycem, kładnie się i udaje śpiącego.

Niebawem, przybywa Diana. Wstąpiwszy na zaczarowany przez Erosa wzgórek, czuje nieznany płomień w sercu... zbliża się i całuje śpiącego młodzieńca. Schwytana na gorącym uczynku, już ma wpaść w zastawione sieci, kiedy zazdrośny Satyr podstęp wydaje. Diana gniewna, niewczesnego świadka swéj słabości, w kamień zmienia; Erosowi wspaniałomyślnie tę lekcję miłości przebacza — sama zaś idzie w las, na łowach szukać zapomnienia nikłéj rozkoszy.

Taka jest w kilku słowach osnowa. Piękność wiersza, ubiorów, dekoracji, z tego prostego wątka najśliczniejsze snuje sceny. Widz żywcem porwany do greckiego nieba, na całe dwie godziny zapomina o troskach, bolach i mękach rzeczywistych... Czyż można co więcéj na pochwałę sztuki powiedzieć.

— Nie tak przyjemnie czas schodzi na drugiéj nowalji Odeonu. „O b o j ę t n i“ czteroaktowa komedja Adolfa Bélot, powszednia a nieprawdopodobna, z każdéj strony zaczepioną być może przez najmniéj bystrego krytyka.

Aleksander Dumas syn, kiedy jeszcze nie był stetryczałym episierem, napisał przedziwną powiastkę o obojętności. Jest to historja pewnego jegomości, który pragnąc na zawsze uwolnić się od wzruszeń życia, kazał jakiemuś Nelatonowi, wyjąć sobie serce. Wyjęte bardzo porządnie serce zamknięto w srebrne pudełko — a jegomość odetchnął.

Obojętne osoby w komedji pana Bélot zastąpiły owe srebrne pudełko familijnym kufrem. W nim na trzy spusty zamknięte, leżą serca rodziny Simonetów. Tak przynajmniéj twierdzą członkowie tego domu, do znudzenia powtarzający, iż są obojętnymi — co dowodzi, że autor nie zna wcale ludzkiéj natury. Właściwością wszelkiéj wady jest, że właściciel o niéj nie wie.

Czyż naprzykład Harpagon wyszedłszy na scenę, mówi do otaczających: strzeżcie się ałańcuchowcaństwo, jestem skąpy, brudno skąpy... Nie mówi tego, i słusznie: gdyby tak mówił, wyszedłby ze swéj roli.

Otwartych samolubów pana Bélot, moralizuje ich krewny, niejaki Ribes, a parter się dziwi, że mu się chce podejmować tę pracę z takimi gburami jak Simonety.

Ribes, oficer marynarki, powróciwszy z dalekiéj wyprawy, zostaje w domu krewniaków lodowatą obojętność: udają, że go nie znają i gadać z nim niechcą. Po takiém przyjęciu, wniesiezs naturalnie, że ów oficer weźmie za kapelusz i więcéj się nie pokaże.—Bynajmniéj! zostaje — rozgaszcza się i przez cztery akty na krok nie opuszcza obojętnych krewnych. Nie chcecie mnie! powiada — poczekajcież! zostanę z wami i poprawię was wszystkich — co do jednego! poprawię papę Simoneta, złego ojca, Aristyda Simoneta, złego syna — zwrócę dzieci rodzicom, a rodziców dzieciom — osypię nawet różami opłakany żywot połowicy Simoneta... więcéj jeszcze uczynię! zabespieczając się, żebyście mnie za drzwi nie wyrzucili, ożenię się z waszą córką. Nauczę ja was, co to mnie źle przyjmować: od rana do wieczora będę wam prawił kazanie.

Zawzięty marynarz dotrzymuje słowa. Za jednym zamachem wydaje nawet młodą wdowę uosabiającą obojętność w miłości, za włoskiego tenora, którego scenicznéj uzyteczności niemogliśmy dopatrzyć.

Tak tedy, od samego początku przewidzieć można koniec i dójrzeć deseń dwóch kalejdoskopów: obojętność przez dwa piérwsze akty, skrucha przez dwa drugie. Program wypełniono skrupulatnie: komedja nie wykazuje, ale peroruje. Wina to zapewne niewdzięcznego przedmiotu. Pisarze, mianowicie dramatyczni, nie powinni wcale dotykać przywary zblakłéj, jedno-stronnéj, czysto biernéj, którą obojętnością zowią. Teatr żyje namiętnościami czynnemi, a nie przywarami neutralnemi. Jeżeli chcesz wzruszyć, musisz być wzruszony: nic tak łatwo się nie udziela, jak obojętność — chyba ziewanie.

— „M o n t j o y e“, pięcioaktowa komedja Oktawiusza Feuillet, wywołała ostre krytyki — i słusznie. Nigdy mocniéj jak tym razem nie wyszły na wierzch dwie nieznośne wady autora: czułostkowość i konwencjonalność.

Raoul Montjoye, bohatér sztuki, jest miljonowym przemysłowcem. Zuchwały jak gracz, przezorny jak samolub — nieprzystępny litości, obojętny na wszystko w czem nie jego interes— Montjoye w piérwszym akcie jest wcale niezłym portretem paryskiego giełdzisty, z którym co krok spotkać się można rano około Tortoniego, a w południe na giełdowym placu. Widzimy go jak z zimną krwią podpisuje papier, mający pozbawić chleba całą rodzinę i jak szydzi z szlachetnych uczuć przyjaciela, z synem Rolandem jak żyd się rachuje — i t. p. Czasami Montjoye czyni także dobrze, jeżeli w tém choć z daleka dopatrzy własny interes. I tak, przyzywa niejakiego Sorel'a, młodego adwokata, syna swojego dawnego wspólnika, który zaplątany w nieszczęśliwe przedsiębierstwa, zbankrutował i życie sobie odebrał. Montjoye na téj saméj spekulacji zarobił. Teraz ofiaruje synowi nieboszczyka, swoją klientelę i daje mu pomieszkanie w swym domu. Cecylja, córka miljonera, któréj widać młodzieniec nie obojętny, cieszy się z tego układu.

Drugi akt, rodzaj i n t e r m é z z o, przenosi słuchaczy do wiejskiéj rezydencji Montjoye. Widzimy obrządek wieńczenia R o z i e r y, dowcipną satyrą oficjalnéj cnoty.

Wśród tych wiejskich zabaw, miłość Sorela dla Cecylji wyrosła. Przerażony różnicą majątku, postanawia opuścić dom. Przed odjazdem, spowiada się pani Henryce Montjoye, kobiécie zacnéj, skrywającéj jakieś moralne cierpienia. Ta, nie tylko nie odpycha go, ale prosi, żeby pozostał, gdyż blizkie przeczuwa nieszczęście...

Zagadka wyjaśnia się niebawem. Henryka nie jest żoną pana Montjoye.

W trzecim akcie, akcja wybucha gwałtownie. Ojciec Cecylji sprzyja jéj małżeństwu z Sorel'em. Wszystko do ślubu gotowe. Wtém, stary kassjer pana Montjoye oznajmia młodzieńcowi, że nie może zaślubić córki zabójcy swojego ojca: Montjoye wepchnął nieboszczyka Sorela w te entrepryzy i oszukał go haniebnie. Teraz, żeby zagłuszyć kompromitujące swoją kandydaturę wieści, finansista chce wydać córkę za młodego Sorela, przewidując, że to małżeństwo zarzuty odeprze: któżby mógł posądzić syna ofiary, iż przyjmuje bogate wiano, jako wynagrodzenie za życie ojca?

Sorel oburzony zrywa małżeństwo i domaga się od przemysłowca, żeby naprawił krzywdę zwróceniem jego ukradzionego majątku akcjonarjuszom ojca. Montjoye prawe żądanie odrzuca, a zagrożony burzą z zewnątrz, drugą, większą jeszcze we własnym domu wywołuje.

Drugie piętro swojego pałacu wynajął niejakiéj margrabinie Rio-Velez, z którą w ścisłych pozostaje stosunkach. Henryka, choć do obelg przywykła, niechce pozwolić, ażeby jéj córkę gorszył własny ojciec: oświadcza tedy, że wyjdziesz domu w chwili, kiedy doń wejdzie awanturnica. Montjoye obrażony, przypomina, że im rozłączyć się łatwo — zatém, najlepiéj się rozejść. Henryka przystaje. Wołają dzieci i każą im wybierać z kim pragną pozostać! Cecylja staje przy matce. Roland, widząc ojca opuszczonym, chce z nim pozostać; ale ojciec posądza, że to czyni dla pieniędzy... wtedy syn zraniony do gruntu duszy, drze kontrakt, którym ojciec zobowiązał się płacić mu pensję — żegna matkę— i idzie zaciągnąć się do wojska.

Jakiż fałsz we wszystkich tych położeniach! Czyż to być może? gdzie sens? gdzie logika? Dziwi już wiadomość, że Montjoye oszukuje świat nieprawem małżeństwem: kandydat na deputowanego powinien by śpiesznie wyjść z gorszącego położenia. Zamiast to uczynić, on wyrzuca na ulicę kobietę noszącą jego imie wraz z dwojgiem dzieci— i to wszystko dla czego? żeby pod swoim dachem umieścić jéj mość, któréj nawet nie kocha. Postępowanie to nie jest wcale postępowaniem zimnego i przezornego finansisty. W następnym akcie jeszcze mniéj jest sobą: pani Rio-Velez zastaje go kwilącego w pustym pokoju córki... zaprawdę nagła przemiana nietoperza w gołębia byłaby mniéj zadziwiającą.

Idźmy daléj. Wraz z rodziną szczęście z domu uciekło. Młody Sorel wyzywa pana Montjoye na pojedynek: ten rani Sorela. Kiedy po spełnieniu tego czynu, jak zbójca wkrada się do domu, zastaje w swym pokoju Cecylję, która go przyszła odwiedzić. Dziewczyna, ujrzawszy przez okno zakrwawionego Sorela, pada zemdlona, rzucając na ojca mordercze wejrzenie.

Tu koniec sztuki, mającéj gdzie niegdzie trochę prawdopodobieństwa. Zakończenie przypięte byle jako, dla zbudowania salonowych moralistów i dam sentymentalnych.

Teatr przedstawia poddasze, na które się schroniła cnotliwa Henryka z córką. Cecylja stosownie do nowego położenia nosi suknię wyrobnicy... Smutno i łzawo. W tém drzwi się otwierają i wchodzi powracający z pod Solferino Roland z ręką na temlaku, z krzyżem na piersiach. Czule witany syn zwiastuje przybycie nieocenionego przyjaciela, któremu dwa razy winien życie. Ów przyjaciel— ani byście zgadli— jestto Montjoye poprawiony, nawrócony, święty. Wszedłszy z patetycznym gestem ofiaruje Henryce ślubną obrączkę „jedyne złoto, które mu zostało, cały bowiem majątek rozdał pomiędzy pokrzywdzonych akcjonarjuszów.“ Sorel zadowolony rzuca się w objęcia przyszłego teścia, który mu daje rękę córki i błogosławi z wprawą patryarchalną...

Scena budująca! Henryka płacze, Cecylja kwili, Roland się rozczula, kassjer głośno ucierа nos... Pytam, czy można pisać takie brednie?...

Szkoda, że młody członek akademji tak śmiesznym optymizmem utwory swoje psuje. Wszystkie jego sztuki przesłodzone do mdłości! Wychodząc z teatru, radbyś spotkać mniéj dobrych młodzieńców, mniéj czułe dziewczęta i więcéj niepoprawnych łotrów jak tych, których on przedstawia. „Trzeba mi wilka w téj owczarni!“ wołał zniecierpliwiony mdłemi płodami nadwornych moralistów Ludwik XIV. Słowa te na przedstawieniu każdéj sztuki Feuilleta przychodzą do głowy... Niestety, nie ma wilków! któż nas od jego baranów uwolni!?

— L u c j a i R i g o l e t t o figurują na włoskim afiszu. Łucją wznowiono w tym miesiącu po raz pierwszy, dla nowego tenora Franchini. Sława tego śpiewaka od lat dwudziestu już ustalona za Alpami. Tu dość niechętnie przybył podobno, po ostatnie namaszczenie niezbędne teraz artyście.

Już nie młody, Franchini posiada jednak głos świeży i śpiewa z wybornym smakiem, nadto gra rolę swoją znakomicie. Zaraz od duetu pierwszego aktu, który nigdy lepiéj oddanym nie był, uznano, że to śpiewak pierwszego rzędu. Uwielbienie rosło, aż do końca. W ostatnim akcie przypominał dilettantom piękne wieczory, kiedy Rubiniego i Dupreza słuchali.

Publiczność włoskiego teatru jest wprawdzie do zadowolenia nie łatwa, ale prawdziwych artystów uczcić umie: świat piękny zbyt ceni swoje rozkosze, zbyt pragnie je mnożyć, żeby miał być okrutnym bez potrzeby.

Łucją grała sławna pani Lagrange. Rola zupełnie dla niéj okazała się niewłaściwa. Naprzód ta uwielbiana téj zimy primadonna wygląda na lat czterdzieści i nie zdaje się wcale „bel alma inamorata.“ Zbyt jest twarda, zbyt oschła, zbyt pokaźna, na konwaljową rolę Łucji. W scenie obłąkania gwałtownemi wybuchami popsuła zupełnie charakter pomięszania szkockiéj Ofelji. Ostatecznie jest to bardzo podrobiona sława— ale z takich podobno poczet sławnych złożony. Σ.

ROZMAITOŚCI.

— Czytamy w dzienniku amerykańskim „T h e E n g i n e e r,“ że rozszerzając dok Wiktorja w Hull, odkryto kopiąc na 32 stóp pod powierzchnią ziemi las podziemny. W jednem miejscu okopano korzeń i część pnia olbrzymiego dębu, mającego 20 stóp objętości. Dąb ten przechował się doskonale. Ponieważ drzewo to leży na dnie doków, które mają 32 stopy głębokości, zdaje się więc, że go z miejsca nie poruszą. W drugiem miejscu odkopano też dwa pnie drzew olbrzymich, z których jedno ma na sobie widoczne ślady ognia. W niektórych miejscach znowu znajdują glinę pomieszaną z drzewem i tak czarną, jak heban. Od działania powietrza szczątki te rozsypują się w proch. Las widać był obszerny, gdyż dotąd nie znaleziono jeszcze granic jego. Robotnicy odkrywają kopiąc ślady istnienia jego. Oto krótki opis geologiczny téj kotliny: o 15 stop pod powierzchnią ziemi znajdują glinę, potém warstwę piasku, pod którym jest znowu piasek, tylko, że zawiera w sobie wodę i wielką ilość konch ze słodkiéj wody; w końcu jeszcze wodnistrsa warstwa piasku, w któréj jest drzewo. Trollop opisał już podziemne lasy istniejące w błotach Lincolnshire.

— Akademja sztuk pięknych w Wiedniu, z polecenia cesarza austrjackiego, zajmuje się wykonaniem mszału dla ojca św. Piusa IX, który ma być arcydziełem w swoim rodzaju. mszał ten będzie ukończony w pierwszych dniach 1864 roku. Przyozdabiać go mają przepyszne minjaturowe malowidła.

— W Sestri Levante burza niedawno wyrzuciła na brzeg morski ciało ogromnego wieloryba, który jak się zdaje, był przez rybaków na harpun złapanym i porzuconym wśród morza z powodu grożącéj burzy. Zrazu wzięto tę massę za pudło okrętu rozbitego; długość wieloryba bez głowy wynosi 21 metrów 50 centimetrów (37 łokci 15 cali). Zaraż zawiązała się spółka w celu wydobycia tranu, ale ciało tak już było zepsute, że musiano zaniechać projektu. Podprefekt z Chiavari, ze względów hygienicznych rozkazał wieloryba pociąć na drobniejsze sztuki, wywieźć takowe na pełne morze i zatopić.

Дозволено Ценсурою. 8 Ноября 1863 г. Вильно.

W Drukarni A. H. K i r k o r a.